AYLIK MİZAH DERGİSİ • YIL : 9

KASIKATÜR

SAYI : 100 • TEMMUZ / 2001

DOSTLARLA BİRLİKTE 100 SAYIDA

A. Teoman Şanalan • Abdülmecit Özbek • Abidin Köse • Adnan Taç • Ahmet Erkanlı • Ahmet Önel • Akın Önder • Ali Bulca • Ali Fuat Süer • Ali Herkül Çelikkol • Ali Murat Uygun • Ali Şur • Ali Şükrü Fidan • Ali Ulvi Ersoy • Alper Susuzlu • Altan Özeskici • Anıl İnan • Asaf Koçak • Aşkın Ayrancıoğlu • Atilla Özer • Ayşe Sayın • Bayram Ali Kara • Behiç Y. Ayrancıoğlu • Birol Çün • Burak Ergin • Burhanettin Ardagil • Bülent Balaman • Bülent Karaköse • Bülent Oktay • Bülent Okutan • Cafer Zorlu • Canol Kocagöz • Cem Kenan Öngü • Cem Kocataş • Cem Koç • Cemal Arıç • Cemalettin Güzeloğlu • Cezmi Ermiş • Cihan Demirci • Cumhur Gazioğlu • Devrim Demiral • Dinçer Pilgir • Ebubekir Akyol • Ediz Çelik • Eflatun Nuri Erkoç • Ekim Atila Peker • Emre Becek • Ender Özkahraman • Engin Boğaz • Engin Selçuk • Eray Özbek • Ercan Baysal • Erdil Yaşaroğlu • Erdoğan Başol • Erdoğan Bozok • Erdoğan Karayel • Ergin Gülen • Erol Özdemir • Faruk Akın • Faruk Belevi • Faruk Karacay • Faruk Manici • Ferruh Doğan • Fethi Develioğlu • Fethi Gürcan Mermertaş • Firuz Kutal • Firuz Kutal • Gül Türkmen • Gülşen Özbey Çandar • Güngör Kabakçıoğlu • Gürbüz Doğan Ekşioğlu • Hakan Demirci • Hakan Sümer • Halis Tokgöz • Hasan Seçkin • Hakan Şengün • Hasan Uysal • Hatay Dumlupınar • Hicabi Demirci • Hikmet Cerrah • Hüseyin Atabaş • Hüseyin Çakmak • Hüseyin Güler • Hüseyin Tanyeri • İbrahim Ersaraç • İbrahim Tapa • İsmail Biret • İsmail Kar • İsmet Küçük • İsmet Lokman • İzel Rozental • Kaan Küçükersan • Kadir Cengiz • Kadir Doğruer • Kâmil Masaracı • Kâmil Yavuz • Kayıhan Fırat • Kemal Can • Kemal Hayıt • Kemal Urgenç • Kerem Yüce • Kurtuluş Kayalı • Levent Cantek • Levent Dağaşan • Leyla Çelik • M. Kemal Yılmaz • Mahmut Akgün • Mahmut Tibet • Mehmet Ali Erol • Mehmet Ali Türkmen • Mehmet Arslan • Mehmet Aslan • Mehmet Baltaoğlu • Mehmet Çakar • Mehmet Keskinoğlu • Mehmet Selçuk • Mehmet Sönmez • Mehmet Tevlim • Mete Ağaoğlu • Mete Göktürk • Metin Çitil • Metin Peker • Muhammet Şengöz • Muhittin Köroğlu • Murat Özmenek • Murat Sayın • Murtaza Albayrak • Musa Kart • Mustafa Balbay • Mustafa Bilgin • Mustafa Eremektar • Mustafa Mercan • Mustafa Yıldız • Mümtaz İdil • Necati Abacı • Necdet Yılmaz • Necmi Rıza Ayça • Nehar Tüblek • Neşe Binark • Nuri Bilgin • Oğuz Seyfi • Ohannes Şaşkal • Okan Özgür Turhan • Oktay Bingöl • Orhan Coplugil • Orhan Doğu • Orhan Enez • Orhan Tüleylioğlu • Özcan Çalışkan • Özdilek Ertem • Özgür Arhavili • Özgür Çelik • Özgür Hakan Aslan • Öztürk Levent • Raif Gökkuş • Raşit Yakalı • Remzi Çırık • Ruhi Tek • Sadık Pala • Sait Munzur • Sami Caner • Seçkin Temur • Sefa Taşpolatoğlu • Selçuk Hünerli • Selim Uslu • Sema Ündeğer • Semih Balcıoğlu • Semih Poroy • Serdar Canaslan • Serdar Çakırer • Serdar Gıcıklar • Serdar Kutça • Serhan Dönmez • Servet Gürel • Seyit Saatçi • Sumru Ekşioğlu • Sündüz Akman • Şenol Bezci • Tan Oral • Tarık Karaçiçek • Tayfun Akgül • Tayfun Talipoğlu • Tonguç Yaşar • Turan Asan • Turgay Karadağ • Turgut Demir • Turhan Selçuk • Uğur Pamuk • Ümit Öğmel • Veli Kahraman • Veysel Donmaz • Yalçın Çetin • Yalçın Kulaç • Yaşar Babalık • Yener Çakmak • Yiğit Özgür • Yılmaz Aysan • Yılmaz Bahtiyar • Yılmaz Bas • Yılmaz Muslu • Yücel Gül • Yüksel Akın • Yüksel Bayram • Yüksel Can

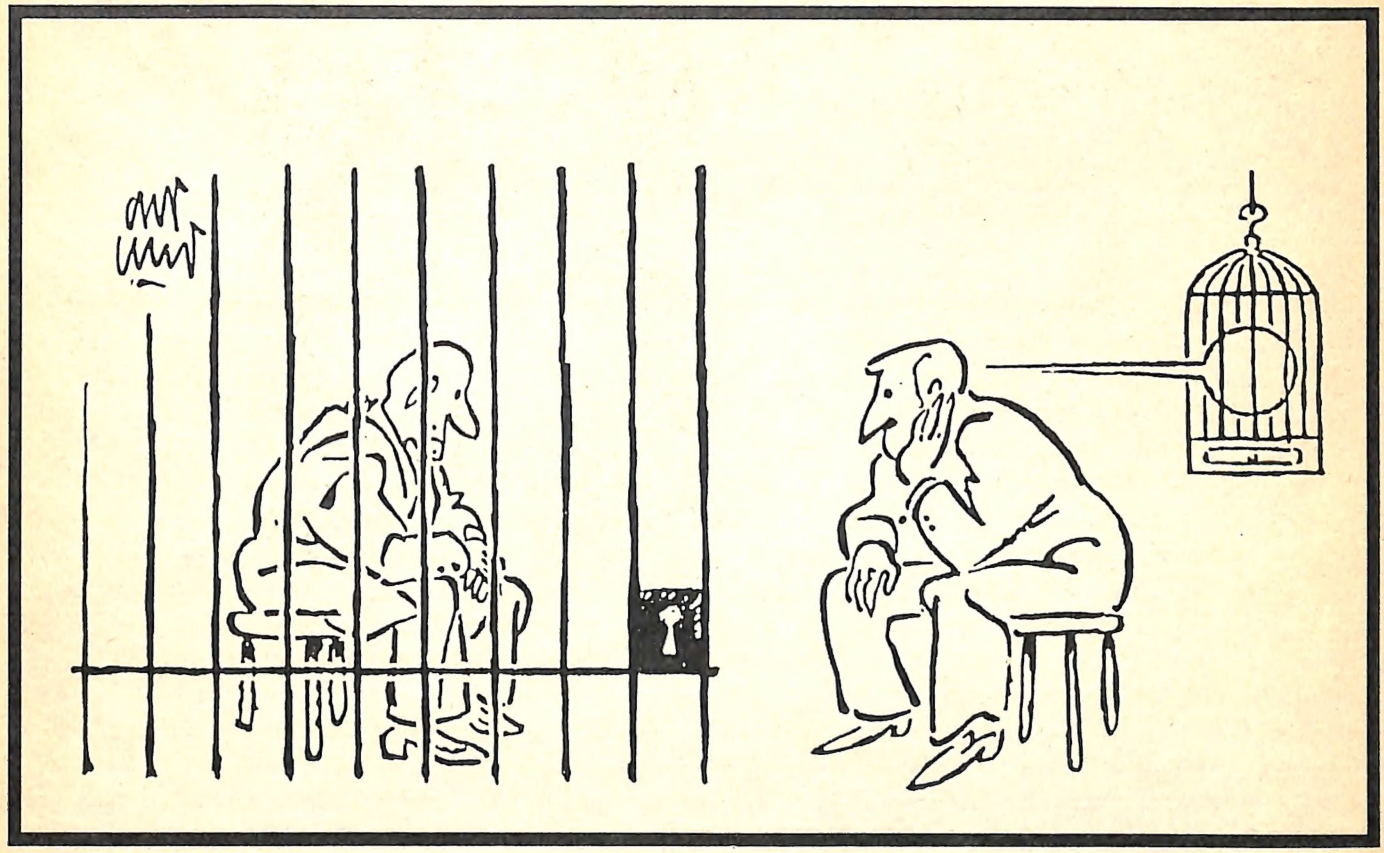

ALİ ULVİ ERSOY - UNUTMADIK

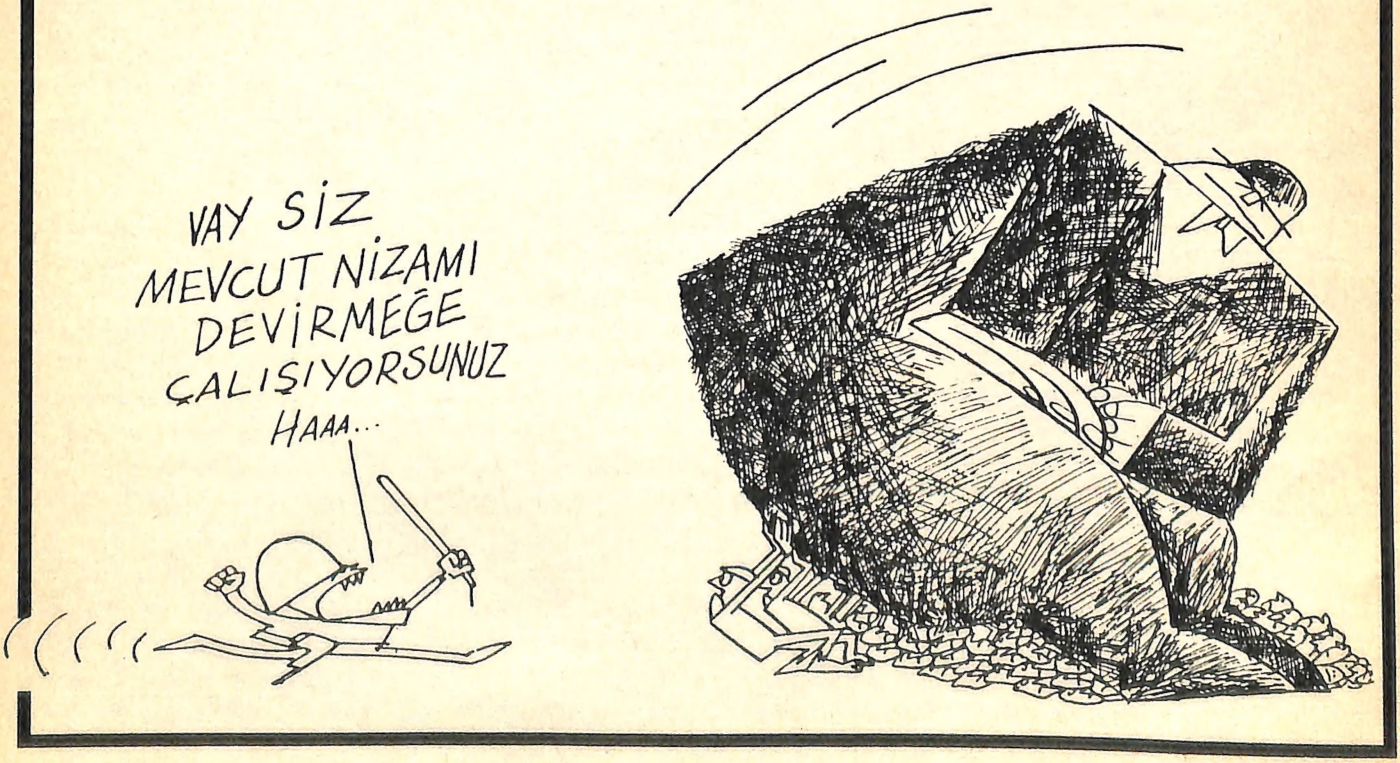

FERRUH DOĞAN - UNUTMADIK

SAHİBİ VE YAYIN YÖNETMENİ
KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ
ANKARA TEMSİLCİLİĞİ ADINA
METİN PEKER

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
MURAT ÖZMENEK

YAYIN KURULU
ALİ FUAT SÜER
BÜLENT OKUTAN
CUMHUR GAZİOĞLU
HİCABİ DEMİRCİ
OKTAY BİNGÖL
ORHAN TÜLEYLİOĞLU
MURAT SAYIN

KATKIDA BULUNANLAR

TÜM DOSTLAR

DİZGİ: DAMAR LTD. ŞTİ. • ANKARA
Özveren Sok. 3/8 Demirtepe Tel: 0.312. 232 01 11

BASKI: KUBAN MATBAACILIK YAYINCILIK • ANKARA
Matbaacılar Sitesi 558. Sok. No:20 Tel: 0.312. 395 20 70

İRTİBAT VE YAZIŞMA ADRESİ:
Konur Sok. 31/10 Kızılay-ANKARA Tel-Faks: 0.312. 417 37 28

POSTA ÇEK NO: 104902 METİN PEKER
Altı Ay: 18.000.000 TL - Bir Yıllık: 36.000.000 TL.
Altı Ay: 24.000.000 TL. Bir Yıllık: 48.000.000 (Resmi Dairelere)

Karikatür Dergisi'ndeki eserler yazılı izin alınmadan kesinlikle yayımlanamaz.

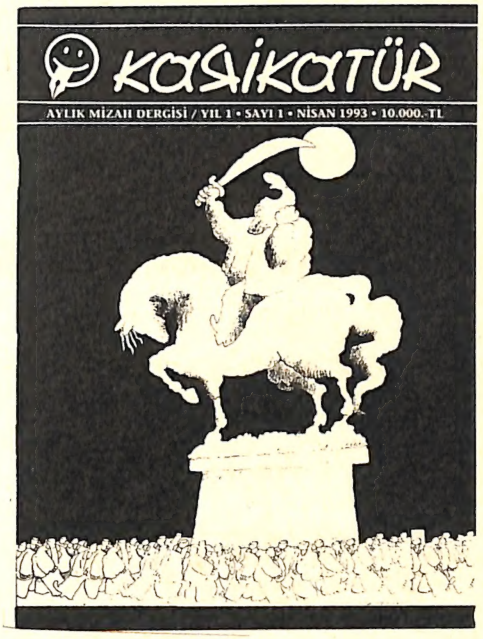

1. SAYI KARİKATÜR

DOĞRUYU SÖYLEYEN KARİKATÜRCÜ DOKUZ KÖYDEN KOVULUR
(Basında Karikatürcü Operasyonu)

93 yılının Nisan ayında ilk sayısı yayımlanan Karikatür dergisinin 100. sayısıyla sizlerle birlikte olmanın mutluluğunu ve onurunu yaşıyoruz. Karikatür çizgiyle yapılan mizahtır, ancak bu tanım karikatürün ne olduğunu anlatma açısından yetersizliği nedeniyle irdelenmelidir. Karikatür muhalif bir sanattır. Karikatür, demokrasinin, insan haklarının, bilimin ve emeğin yanında yer alır. Bu yüzden iktidar sahipleri ve güç odakları karikatürden ve mizahtan hoşlanmazlar.

Basınımızın da siyasî karikatüre tahammülü kalmamıştır. 2001 yılında gazeteler artık siyasî karikatürden temizlenmiş, arındırılmış durumdadır. Karikatür karşıtı operasyon bizzat gazete yönetimleri tarafından planlanıp uygulanmaya konmuştur. Mayıs 95'teki başyazımızda şöyle demiştik:

"Medya terörü bu ülkede ne Babıâli ne de Rüzgârlı Sokak gazeteciliği bıraktı. Nerede, nasıl kazanıldığı bilinmeyen trilyonlarla kurulan TV'ler, gazeteler var artık. İşlevleri yargısız infaz örneği yazılar yazmak, kredi ve teşvik için şantaj haberler vermek. Medya patronunun ya da siyasî güçlerin emrindeki kalemşörler gazeteci olduklarını gazetecilik yaptıklarını sanıyorlar. Temizleme tozu, yatak çarşafı, masa örtüsü, teneke kolye, otomobil kuponu uğruna gazete alan halkımız bu saçmalık ve rezilliğe neden rağbet ediyor? Çaresizlik, eğitimsizlik ya da fukaralık mı? Yoksa Aziz Nesin'in bu ülkenin %60'ı aptaldır sözü mü doğru?"

Karikatür dergisi mizahın özgün sesidir. Bugüne dek ufak bir ışık yakabildiysek beyinlerinizde ve yüreğinizde ne mutlu bize. Dergimize 100 sayıdır çizgileriyle, yazılarıyla katkıda bulunan tüm dostlarımıza en içten duygularımızla teşekkür etmeyi görev biliyoruz.

Sevgili Dostlar,

Daha ileriki sayılarda birlikte olmak dileğiyle aydınlık günler diliyoruz.

MAKSAT MUHABBET

hASAN uYSAL

Medyanın Gücü mü, Gücün Medyası mı?

Artık gazetecilik yapmaya karar veren yılların muhabiri 12 yıldır çalıştığı gazetesinden istifa etmeye gittiğinde, yıllardır birlikte çalıştığı gazete yöneticisine uğrar. "Abi istifa ediyorum da, önceden size haber vereyim dedim." Gazete yöneticisi ellerini birbirine sürterken, 12 yıl birlikte çalıştığı muhabirin suratına bile bakmaya tenezzül etmeden, hırıltılı bir sesle mırıldanıyor:

"Öyle mi, hayırlı olsun..."

Üç ay önce, milyarlık ve iddialı reklamlarla yayına geçmiş, ardında gazete, radyo, TV ve onlarca dergi bulunan bir tekelin yavru gazetesinde çalışıyorsunuz. Size anlatılan "Özlediğiniz çalışma ortamı", "Yeni yepyeni bir gazete", "İyi ücret" sözlerinin albenisine kapılarak işinizden ayrılıp gelmişsiniz. Ay başını iple çekiyorsunuz. Bir gece önceden borçlarınızı da gözden geçirip bütçenizi yapmışsınız. Sabah, bankada açılan hesabınızdan maaşınızı çekmek için telekartınızı sokuyorsunuz. O ne? Maaşınız yatmamış. Bunun işten atılmak anlamını taşıdığını bilmiyorsunuz, maaşını çekebilen bir arkadaşınız size öğretiyor.

Batıda bile eşine az rastlanır "Medya merkezleri" inşa etti basın tekelleri. Müthiş bir ortam, müthiş bir teknoloji. Ancak bırakın insanı insandan uzaklaştırmayı, kendine bile yabancılaştıran bir ürkütücü, tuhaf ortam. Sabah işe geldiğinizde kapıcınızla günaydınlaşamıyorsunuz bile. Çünkü kapıcı yok. elinize tutuşturulan elektronik kartı "Medya merkezinin" girişindeki alete soktuğunuzda kapı açılıyor. Açılmazsa, bu işten atıldığınız anlamına geliyor. Kısacası, mesleğinizi icra ettiğiniz, ekmek paranızı çıkarttığınız işten, patronun çağırıp "Seni kovuyorum" demesi bile artık insanca bir yöntem sayılıyor. "Globalleşen yeni dünya düzeninin" getirdiği ve bize sunduğu insan ilişkilerinin fotoğrafı karşımızda.

Tavukçuluktan sigortacılığa, süpermarket zincirinden kereste işlerine, arsa işlerinden sanayiye, bankacılıktan borsaya, ithalattan ihracatta, kaçakçılıktan hayali dışsatıma kadar geniş bir portföye sahip kalantor işadamlarının ele geçirip çapraz tekelleşmeyi gerçekleştirdikleri günümüzdeki medya artık bu. Böylece bütün pis ilişkilerini, pis alışkanlıklarını, ahlaksızlıklarını, insana yönelik çarpık bakış açılarını medyanın içine taşıyıp kirliliği artırmış durumdalar. İş takibi yaptırdıkları, hükümetle, devletin önemli kademeleri ile patronlarının işini bitiren adamlarına sahip oldukları TV'lerde, gazete ve dergilerde yalnız ünleme, yalnız köşe taşını tutma yolunu açmakla kalmıyor onların başlarını döndürecek olanaklara ve paraya boğuyorlar. Aynı basın tekellerinde bir bölüm "iş takipçisi patron adamları" ayda çeyrek, yarım, bir hatta bir buçuk milyar gibi ve "dolar olarak" maaş alırken, gazeteciler -pardon köleler- 5-10 milyon liraya, sendikasız, kimi zaman kadrosuz yani sigortasız çalıştırılıyorlar.

Medya merkezlerinin alt katında, ancak filmlerde görebileceğiniz görkemle kapalı-açık yüzme havuzları, saunalar, barlar, botanik bahçeleri yer alıyor. Bu bölüm takdir edeceğiniz gibi "patronaj takımı" ve "patronun adamları" için. Kapıdaki şoförlü, lüks arabalar da onlar için. Böyle çarpıcı ve görkemli manzara içindeki ortamdan çıkan gazeteciler habere ellerine tutuşturulan toplu taşım kartı veya basın kartlarını kullanarak belediye otobüsleri ile gidip geliyorlar. Nitekim kentten oldukça uzak, Yeşilköy Havalimanı civarında yerleşen işyerlerine haberini yazmak için yorgun argın dönen Sabah gazetesi çalışanı kızcağız geçtiğimiz ay komaya girmedi mi? Belediye otobüsünden indiğinde, kafasında haberin çatısını oluşturmaya çalışmanın verdiği dalgınlıkla kamyonun altında kalmadı mı?

Gazeteci ancak pratikte, yani gazetede olunur. Eğer işe yatkınsanız, gerekli eğitimi almış ve yeterli birikiminiz varsa, bu ancak gazeteci olma sürecini kısaltır. İşe yeni başlamış bir genç, girdiği gazetede "en başarılı gözüken" abi veya ablalardan birini gözüne kestirir. Bir süre bilerek ya da bilmeyerek ona öykünür. "İnsanlarla nasıl ilişki kuruyor? Nasıl soru soruyor? Nasıl yazıyor? Nasıl konuşuyor?" Aynı onun gibi olmaya çalışır ve bir süre sonra kendi stili oluşur.

Ahlaksız sermayenin basını ele geçirmesinden sonra kim başarılı gazeteci? Genç gazeteci kime öykünmeli? Herhalde haber namusu adına direnip basın dışına itilmiş, üzerine çarpı çekilmiş, işsiz ve parasız kalmış, adliye koridorlarında ve hapislerde sürünmüş birisini örnek alacak hali yok. Hatta basın ödüllerine boğulmuş olmak da "başarılı abi veya abla" olmak anlamına gelmiyor. Başarılı örnek, -ne kadar omurga kemiksiz, yılışık ve yavşak, ahlaksız da olsa- patronun çok sevdiği, yatlarında ağırladığı, öğle yemeği için yanında Paris'e, Viyana'ya götürdüğü, ayda milyar lire ödediği, emrine lüks araba ve şoför tahsis ettiği, gazetesinde köşeler, TV'sinde programlar armağan ettiği kişilerdir. Genç gazeteci onlara öykünmeli ki, basın merkezinin alt katındaki yüzme havuzlarından, bardan, saunadan ve seks alemlerinden yararlanabilsin. Ve genç gazeteci onlara öykünmeli ki, yıl başlarında holdinglerden, elçiliklerden, mafyadan gönderilen sayıları 300-500'ü bulan milyarlık armağanlara kavuşabilsin.

Sorarsanız, beni en çok kahreden de bu! Basın dünyasında geleceğin gazeteci kuşağını da kirletiyorlar. Bu kuşak yitip gitti, gelecek kuşaklar da gidiyor.

"Çiller ve kocası aleyhine yazmayacaksın!", "Bu politikacının adı bizde geçmeyecek!", "O banka hakkında olumsuz tek satır istemiyorum", "Onun programından söz etmeyin" gibi patronal takımından gelen talimatlardan sözetmek bile istemiyorum. Hele tekelleşmiş iletişim araçlarının kıyasıya sürdükleri promosyon rezilliğinden hiç. Gazeteci müsveddesi gazetesini tanıtıyor:

"Bugüne kadar hiçbir gazetenin cesaret edemediğini biz veriyoruz!"

"Aaa ne güzel" deyip kulak kabartıyorsunuz. İçinizden merak ve umutla "Herhalde haber verecekler" diye geçirirken devam geliyor: "Altın altın, gazeteniz size gerçek altın veriyor. Hem de 30 kupona!"

Bir şey hep yanlış kullanılıyor, medyanın gücü diye. Tümüyle yanlış; gücün ya da bir siyasi partinin, bir fraksiyonun medyası, iletişim aracı var. Ortada gerçek bir iletişim aracı yok ki. Birkaç iyiniyetli çaba var ki, onlar da parasızlıktan işlevini yerine getiremiyor. Kısacası Türkiye halkı iletişimsiz ve habersiz, güdümlü ve kirletilmiş bilgi ile yaşıyor.

Karamsarlık ve umutsuzluk aşılamak için yazmadım bunları. Öncelikle bir durum saptaması yapmak istedim. Sonra da umut ışığını göstermek istiyorum.

14 yıllık süreçte kirlenmeden kalabilme, bunun için de bütün faturayı ödeyebilme mucizesini göstermiş gerçek gazeteciler ilk kez biraraya geliyorlar. Basın dünyasından kovulan sendikalaşmayı yeniden başlatarak, insandan yabancılaşmayı değil; dayanışma, sevgi ve saygı baştacı ederek, okuru ile demokratik kitle örgütleri, meslek kuruluşları, sendikalar ve emekçi kitlesi ile kucaklaşmak üzere nihayet bir gazete geliyor. Üstelik efendinin de kölenin de bulunmadığı bir ortamda, her sabah uyandığınızda yüzünüzü yıkamadan önce okumak zorunda kalacağınız bir gazete. Yaşar Kemal'inden Aziz Nesin'ine, Fikret Başkaya'sından Haluk Gerger'e, İsmail Gülgeç'inden Can Yücel'ine kadar herkesi kucaklayan bir gazete. Aydınlık yüzlü, sıcak,estetik ve dolu dolu bir gazete, ardında kirli-kara para olmadan nisan ayında sizlerle olacak. Hiçbir gazetenin vermeye cesaret edemediğini verecek bir gazete:

"Kirlenmemiş, güdümsüz, kaliteli ve bol haber!"

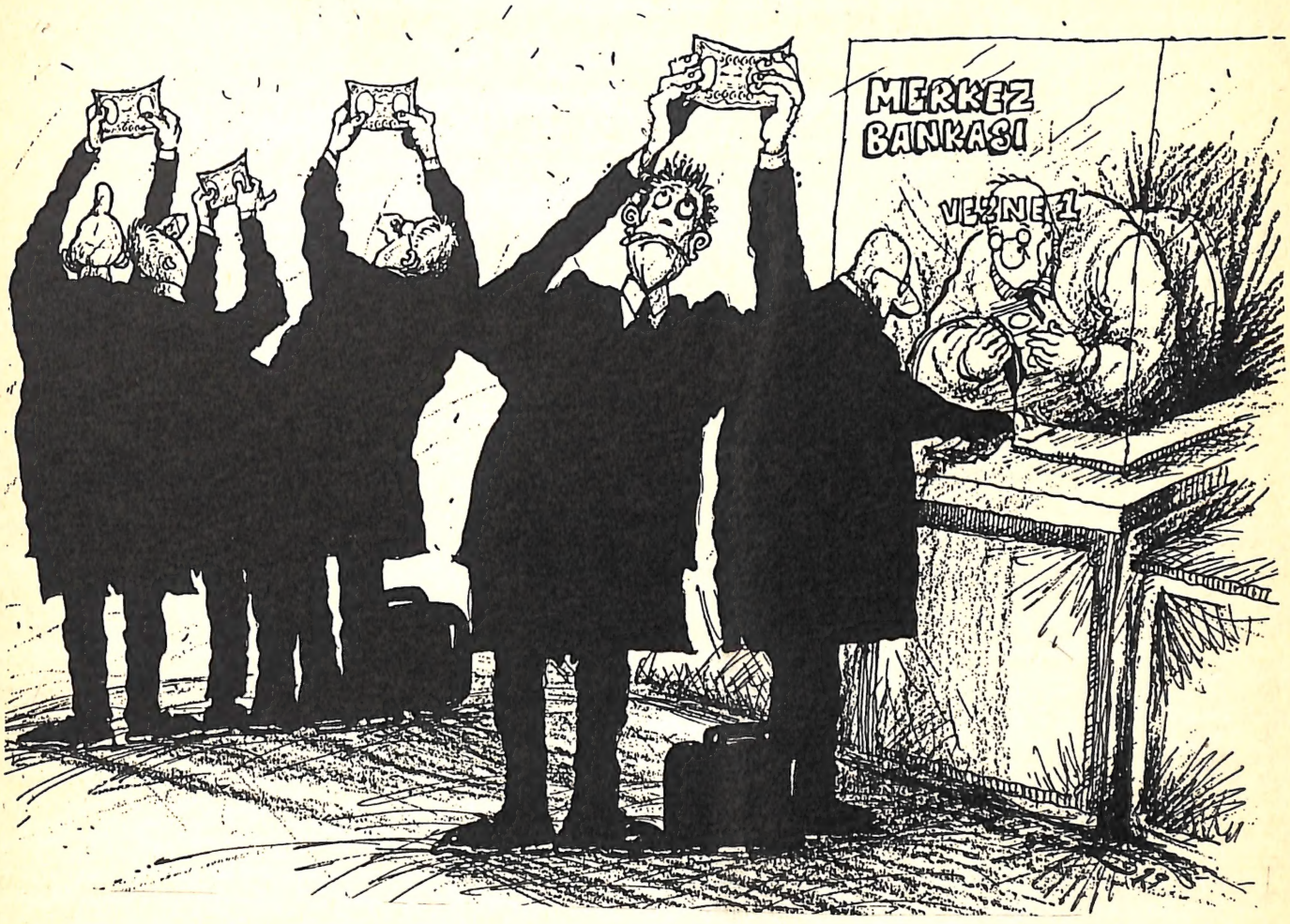

ALİ ŞUH

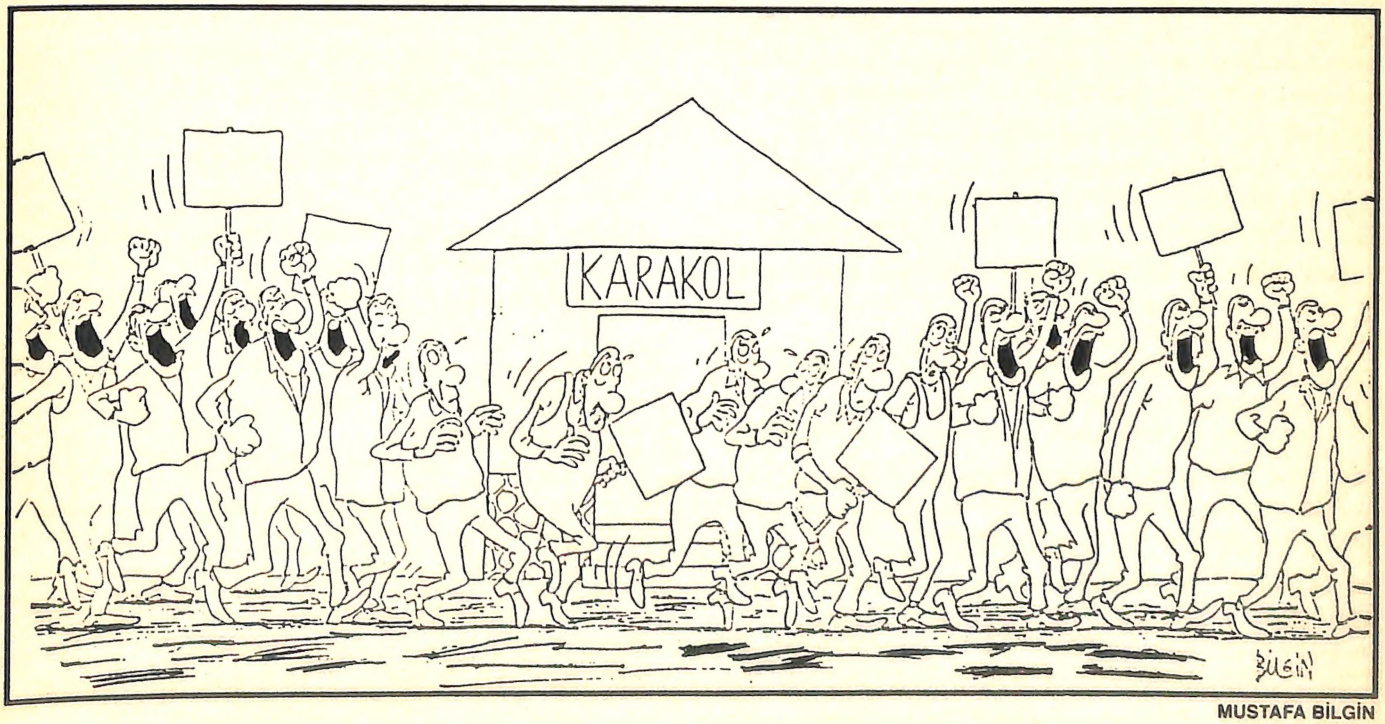

MUSTAFA BİLGİN

dinozorun yeri

hüseyin atabaş

SIVAS'I UNUTMAYALIM!..

Benim dedem, günde beş vakit namazını kıldıktan sonra dua ederken; "Allahım, hükümet-i cumhuriyemizi şeriat yolundan ayırma." derdi. Ama o bir Çanakkale gazisiydi, ama o bir 'Anadolu müslümanı'ydı, yani o laik ve saf bir dindardı. Ona göre şeriat, adalet demekti. Osmanlı kültürü ile yetiştiği için 'adalet'i duymadığından öyle yakarıyordu Tanrısına. Nasıl biz cumhuriyet çocukları, "Adalet mülkün temelidir" denildiğinde, 'mülk' sözcüğünün 'devlet' anlamına geldiğini ilk bakışta algılayamıyorsak!..

Aslında herkes, Mevlâna'nın dediği gibi; siz ne söylerseniz söyleyin, bildiği kadarını, ilgi alanına girdiği kadarını anlar.. Örneğin bir politikacı, 'vatandaş' denildiğinde, kendisine oy veren ya da verme olasılığı bulunanları canlandırır kafasında... Bakın, örneklerle açıklamaya çalışayım:

2 Temmuz Sıvas topluöldürümünün gerçekleştirildiği gün, zamanın başbakanı Tansu Çiller verdiği ilk demeçte şöyle demişti: "Sıvas'ta üzücü bir olay olmuştur. Devlet oradadır. Sayın İçişleri Bakanı oradadır. Bütün güvenlik güçlerimiz oradadır. (...) Otelin etrafını saran vatandaşlarımıza hiçbir biçimde zarar gelmemiştir. Onlardan ölen ve yaralanan da yoktur. Dolayısıyla olay, bir otelin yakılması ve içinde olan vatandaşlarımızın ölmesiyle ortaya çıkmıştır."

Dikkat buyurun, üzerine basa basa; "Otelin etrafını saran vatandaşlarımıza (yani katillere) hiçbir zarar gelmemiştir. Onlardan ölen ve yaralanan da yoktur?" diyor. Otele kıstırılıp da öldürülenler ise, vurgulama biçiminden öyle anlıyoruz, önemli değildir. Öldürülmeleri sadece olayın ortaya çıkmasını sağlamıştır, 'vaka-yı adiyeden' bir olaydır dolayısıyla!.. Bu sözler düşünülerek dile getirilmiş değil, bundan eminim. Çünkü söyleyenin kafasında iki ayrı 'vatandaş' kavramı vardır: Kendisine oy verenler ki, onlara "hiçbir biçimde zarar gelmemiş" olması sevindiricidir. İçerde olup da öldürülenlerin, nasıl olsa ona oy verme olasılığı yoktu; onlardan söz ederken önem atfetmeye de gerek görmüyor!

İşte bu popülist mantığın arkasındaki 'düşünceyi' sergilemek için Sıvas'ı unutmayalım. Bu biiirr...

Şimdi de dönemin muhalefet partisi lideri Mesut Yılmaz'ın 3 Temmuz'da söylediklerine bakalım. Aslında onun söyledikleri ilk bakışta öncekinden farklı gibi gözüküyor ama, aynı mantık çerçevesi içinde daha vahim sözlerdir: "Bu olayda devletin valisinin hatası olup olmadığı araştırılmalıdır. Devletin valisi, yüzde 99'u müslüman olan Türkiye'de, halkımızın dini duygularını rencide eden, dini değerlerle alay eden bir konuşmacıya karşı tepkisiz kalmışsa, milletin o valiye güvenmesini bekleyemezsiniz." Yılmaz şunu diyor aslında; devletin güvenlik güçlerini kullanarak valinin susturmadıklarını 'halk' sustursa da, öldürse de haklıdır. Sonraki günlerde, "Bir futbol maçında da bu kadar insan ölebilir" diyecek olan Yılmaz, sözlerini şöyle sürdürüyordu: "Şiddetin her türlüsüne her koşulda karşıyız. Fikir özgürlüğüne bizden daha saygılı bir zümre göremiyorum. Ama fikir özgürlüğünün, halkımızın mukaddes değerleri için kullanılmasına hiçbir şekilde kayıtsız kalamayız." Nitekim de kalmadılar...

Şimdi; "Ben dinsizim ama, inancı olanlara saygılıyım" diyen Aziz Nesin, acaba ülkenin engin düşünce özgürlüğüne sığınarak 'halkımızın mukaddes değerleri'ni incitmiş mi oluyordu? Öyle olsa bile, çoğunluğun azınlığı baskı altında tutmasını önlemek, azınlık haklarını korumak çağdaş demokrasinin gereğidir. Oysa demokrasi havarisi kesilen, kendisini çağdaş sanan Yılmazlara göre, oy deposu olan çoğunluk azınlığa neyi 'reva' görürse haklıdır. Öyle mi?

İşte, bu anlayışı yıkmak, çağdaş hoşgörüyü egemen kılmak için Sıvas'ı unutmayalım. Bu ikiii...

Dönemin ana muhalefet partisi lideri Necmettin Hoca'nın dile getirdikleri ile Yılmaz'ın dedikleri de pek farklı şeyler değil. Şöyle diyordu muhterem: "Buraya (Sıvas'a) belirli kişiler gönderilmiş, milletin inancını, dinini tezyif eden sözler sarf edilmiştir. Bunlar suç işlemiştir, ama devletin valisi bunlara ev sahipliği yapmış, teşvik edici konuşmalarda bulunmuştur. Sıvas halkı, dini tezyif olayı karşısında çok doğal olarak reaksiyon göstermiştir. Bu tepki, medeni ölçüler içinde olmuştur."

Hayret doğrusu; 'tepki' olarak otuz yedi kişi öldürülüyor, bu da 'medeni ölçüler içinde' kalıyor!.. Demek ki altın verenin, pardon oy verenin tepkisi her biçimiyle 'mübah'tır. Ne sanmıştınız yani?

İşte dinin paraya 'tahvil' edildiği 'medeniyet' anlayışıyla savaşımı sürdürebilmek için Sıvas'ı unutmayalım. Etti üüüçç...

Temel, işlediği suç nedeniyle yargılanmış, ölüme mahkûm edilmiş. Meclis'ten de onay çıkmış, darağacının dibine götürmüş, asacaklar. Hani adettendir ya, sormuşlar:

– Son dileğin nedir?

– Beni oğlimun yanina gömün, demiş Temel.

– Ama oğlun daha genç, diyecek olmuşlar...

Bizimki gayet sakin yanıtlamış:

– Ben sabırli adamim, beklerım!

Aslında şu "Sıvas'ı unutmayalım!" sözü de bir 'sabır telkini' gibi geliyor bana. Oysa bekleyecek zamanımız yok bizim... Neyse, Tanrı hükümet-i cumhuriyemize zeval vermesin!..

CEZMİ ERMİŞ

ÖZCAN ÇALIŞKAN

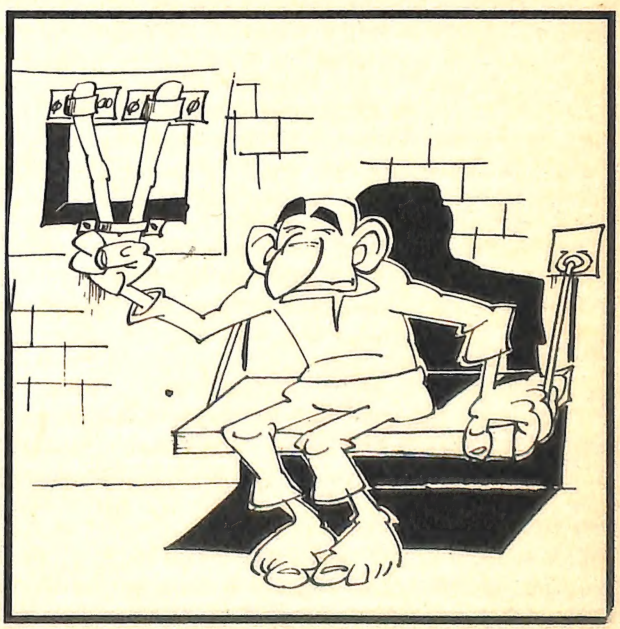

BÜLENT OKTAY

zarf ile mazruf
kurtuluş kayalı

POPÜLER KÜLTÜRE YENİ YAKLAŞIMLARIN SİNEMA VE MİZAH ALANINDA ORTAYA ÇIKARDIĞI SONUÇLAR

Türk mizahı ve sineması konusundaki düşünceler temelde bir değişikliğin uzantısı olarak şekillenmiştir. Aslında somut gelişme mizahla ve sinemayla bağlantılı olmayıp, genelde bir değişimin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye'de en eski dönemden itibaren elitizm ve kitlesellik konusu ısrarlı olarak tartışılmıştır. Şerif Mardin'in yazılarında ve Türkiye'de iletişim üzerine yayınladığı makalede temel sorun "büyük kültür", "küçük kültür" sorunudur. Onun yaklaşımına göre "büyük" ve "küçük" kültürel gelenekler bizim kabaca "halk", "divan" edebiyatı ikiliği olarak bildiğimiz olayın da genel ve bilimsel bir ifadesidir. Bu sonuda, 1940'larda, kültür üzerine çalışan bir antropolog Robert Redfield, yeni sayılamayacak fakat şimdiye dek bu kadar açıkça ortaya konmamış bir görüş ileri sürdü. Bu görüşe göre kültür iki ana kola ayrılabilirdi: "Biri kırsal bir hayat yaşayan ve tarımla geçinen insanların kültürü, diğeri de şehirde yaşayan, özellikle yönetici sınıfının insanlarının kültürü"(1) Bu iki kültürün arasına bazı dönemlerde neredeyse ulaşılmaz mesafeler konmuş, bazı dönemlerde de iki kültür bir ölçüde iç içe geçmiş olarak telakki edilmiştir. Bunun bir ölçüde iletişimin gelişim doğrultusuyla da bir bağlantısı bulunmaktadır: "Haberleşme kanallarının bir ölçüde geliştirilmesinden ötürü büyük ve küçük gelenek arasındaki ayrıcalıkta bir değişme oldu. Bu kültürler arasındaki sınır bir bakıma 'katılaştı', bir bakıma da 'yumuşadı'. Katılaştı, çünkü zaman geçtikçe Batı kültürünü alanlar eskiye göre kendilerini halktan daha da ayırdılar. Yumuşadı, çünkü sınıf duvarlarını muhafaza etmek haberleşme imkânlarının gittikçe geliştiği bir ortamda zorlaştı." (2) Tarihsel anlamda oldukça önceki dönemlerde bu noktada çelişkili tavırlar oluşmuştur. Bir yabancı gözlemcinin dile ilişkin değerlendirmesi işin mizahi bir boyutunun olduğunun örtük bir ifadesi olmuştur: "Bilimsel terimlere karşılık bulmak için ya yeni kelimeler bulmak ya da yeni bir biçime veya anlama soktukları bazı Arapça kelimeleri ortaya koymak zorundalar. Bilimsel amaçlar için gerçekten hemen hemen tamamen yeni bir dil oluşturacaklardı ve bu yapıldığı zaman, öğrencilere anlaşılmaz geldiği farkedildi. Bana söylendiğine göre bir adam bu yeni bilim Türkçesini edinmek için kendisine gerekli olan süreden birazcık daha fazla çalışarak bilimsel kitapları orijinalinden okuyacak kadar Fransızcayı öğrenebilir."(3) Şerif Mardin'in İngiliz seyyahı Farlane'in 1847 yılında yazdıklarından aktardıkları bir somut anlayışı iyi sergilemektedir. Çoğu zaman elit kesimi ayrıcalıklarının ortadan kaldırılmasına yönelik tasavvurlara karşı tepki göstermiştir. Bu noktadaki ısrarı ve buna karşı tepkiyi çelişik sayılabilecek tarzda hemen her dönemin entelektüelinde görmek mümkündür.

1930'lu yıllarda büyük kültürün eleştirisi bir tür cumhuriyet öncesi döneme yönelik olduğu için caiz görülmüştür. Bununla uyumlu bir şekilde de yüksek kültüre tepki olarak halk kültürüne yaslanılmıştır. Zaten yukarıda yapılmaya çalışılan ayrım Türk düşünce geleneğine de uygun görülmüştür. Kültürün ulusal olduğu tarzındaki anlayış da bu eğilimi olumlu göstermiştir. Geçmiş dönemin üst kültürü bir ölçüde ulusallıktan uzak bir noktada olarak anlaşılmıştır. Sağlı sollu birçok entelektüelin Ziya Gökalp hakkındaki olumlu düşünceleri meseleyi belirgin bir noktaya, daha doğrusu ortak bir noktaya götürmüştür. Ancak bu duruma rağmen ve bununla beraber eski dönemdeki yapılanmayı andırır tarzda bir elitist kültür varlığını sürdürmüştür. Belirtilen nitelikteki kültürün yaygınlaştırılması da temel amaç olarak telakki etmektedir. Türk entelektüelleri de "içtimai eyleme aşırı bağımlı" oldukları için de zaman içinde bir yandan öbür yana sürüklenir olmuştur. Türkiye'nin işlevsel olan hemen her ayrımının zaman içinde bu tür bir değişimi bariz olarak yaşadığı gözlemlenmektedir. Örneğin ciddi bir entelektüel beş yıl aralıkla Türkiye'de gericiliğinin göstergesinin aydın düşmanlığı olduğunu ve devrimci aydının yapması gereken temel eylemin aydın kırımı olduğu üzerinde fazla düşünmeden rahatlıkla yazabilmiştir. Hatta sözü edilen bu aydın kırımının gerekliliğinden bahsederken Türk devrimci areketinin plebjen niteliğinin övgüsünü yapmaktadır. Belirtilen çelişkili durum herhangi bir Türk entelektüelinin tipik ve basit bir çelişkisi olarak vurgulanmaktadan ziyade bir genel özellik olarak görülmektedir. Benzeri nitelemeleri değişik kesimlerdeki çok sayıda entelektüelde yakalamak kabildir.

Dolayısıyla Türk entelektüelinin temel özelliklerinden biri elitist niteliği olmuştur. Elitist nitelik aydınları kitlesel olarak hemen her şeyden olumsuz anlamda bahseder kılmıştır. Bunun siyasete yansıyan biçimi de örneğin askeri darbeler konusunda olumlu tutum takınmak şeklinde tezahün etmiştir. Bundan öte her tür elitist kültürel ürün konusuna olumlu yaklaşılmıştır. Tabii bu tavrın yenilikçi olmak gibi bir özelliği de bulunmamaktadır. Aykırılık da tümüyle elitist nitelikten soyunmuş durumda değildir. Bu anlamda Osmanlı döneminin divan şiiri konusunda benimseyici olumlu bir tavrın da mantığı yok gibi görünmektedir. Yeni, modern, batılı hemen her unsur olumlu bir tepki görmüştür. Cumhuriyet dönemi açısından, değişik yıllar ve değişik düşünce akımları bakımından somut örnekler üzerinde durmak kabildir. Tabii bu yenilikçiliğin hep yabancı kültür örnekleri üzerinde somutlaşması da söz konusu değildir. Doğal olarak önemsenen yerli unsurlar da bulunmaktadır. Milliyetçilik ile hümanizm arasındaki gerilim bu sorunun tartışılmasıyla anlaşılabilir. Cumhuriyet döneminin kültürel alandaki başat unsurunun elitist niteliğini bu bağlamda değerlendirmek gerekmektedir. Ancak aydınların bir de kitleleri aydınlatma, değiştirme, dönüştürme işlevleri bulunmaktadır. Bu durum da ister istemez halkçı unsurların gündeme girmesini gerektirmiştir. Bu yönelimi meşrulaştırmak için de halk kültürünün ulusal mahiyeti üzerinde durulmuştur. Ziya Gökalp'in anlayışı doğrultusunda halk kültürünün ulusal yönüne vurgu yapılmıştır. Zaten folklorun Türkiye'de milliyetçiliğe vurgu yapıldığı dönemde önemsenmesi tesadüfi değildir. Örneğin Cumhuriyet döneminde Halkevleri vasıtasıyla halk kültürünün temel ürünleri toplanmaya çalışılmıştır. Bu somut örnekler de elitist kültüre karşı gelişmişliğin bir göstergesi olarak savunulmuştur. Bu savunu eğilimi 1940'lı yılların yazarlarını etkilediği gibi, 1960'lı yılların başlarında entelektüel eğilimlerini de etkilemiştir. Halk kültürü, emperyalist kültüre, yoz kültüre karşı gerçek ulusal, sınıfsal eğilimlerin temsilcisi olarak görülmüştür. Dönemin köylerinin kültürel biçimlenişi fazlasıyla önemsenip idealize edilmiştir. Bu gelişimin somut örnekleri üzerinde durmak daha açıklayıcı olabilir. Sanatın her dalında köylülük yüceltilmiş, kültürel anlamda köydeki yaşam savunulmuştur. Bu durumun ideolojik alana yansıması Mehmet Ali Aybar'ın köylüyü kutsar bir hale girerek, köylünün horlamasından kalkarak teorik açıklama getirme çabasında somutlaşmıştır. Marksizmde işçi sınıfına yönelik olumlu tutum Türkiye'nin yapısının farklılığından dolayı köylülüğe yönelik olarak düşünülmüştür.

---

(1) Şerif Mardin, "Tanzimat'tan Sonra Aşırı Batılılaşma", Türk Modernleşmesi, İletişim Yayınları, İstanbul 1991, s.24 (2) a.g.m., s.29 (3) Şerif Mardin, "Türkiye'de İletişimin Modernleşmesinin Erken Bir Safhası Üzerine Bazı Notlar", a.g.e., s.166

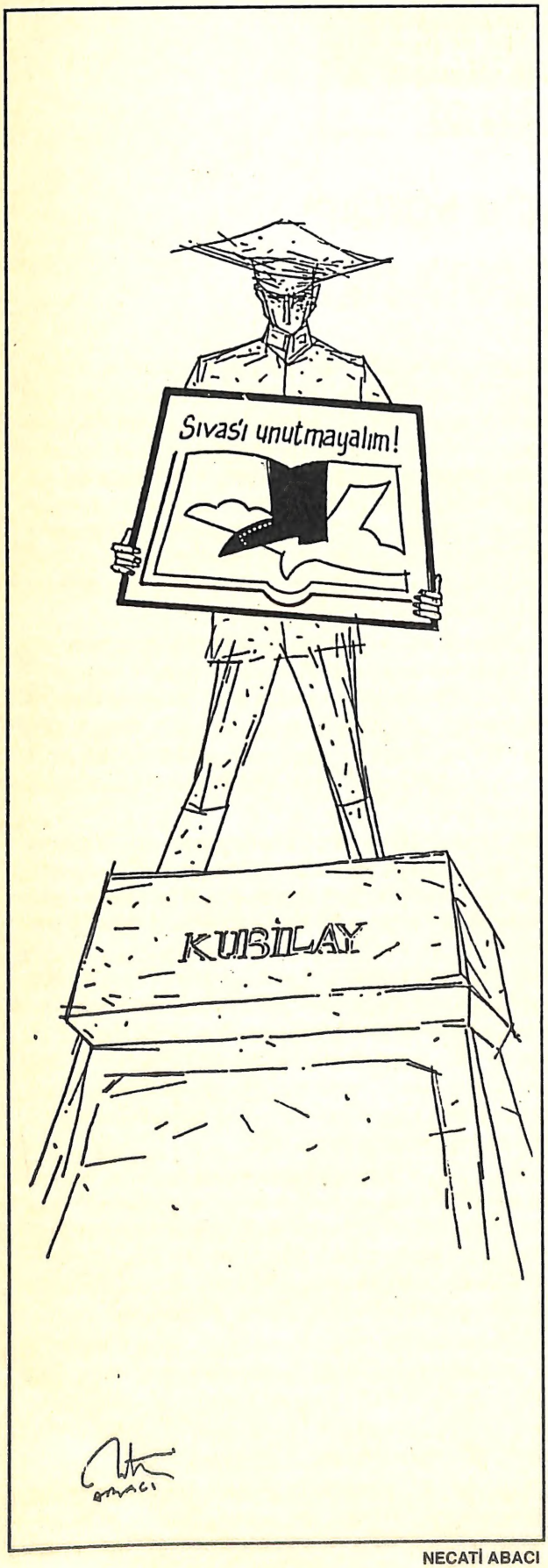

NECATİ ABACI

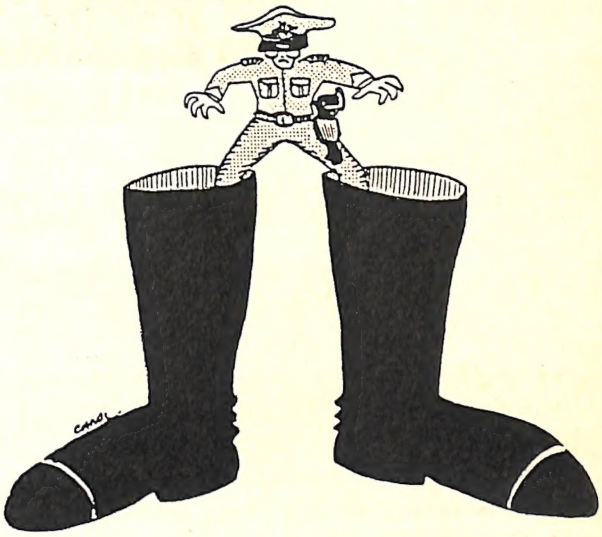

CANOL KOCAGÖZ

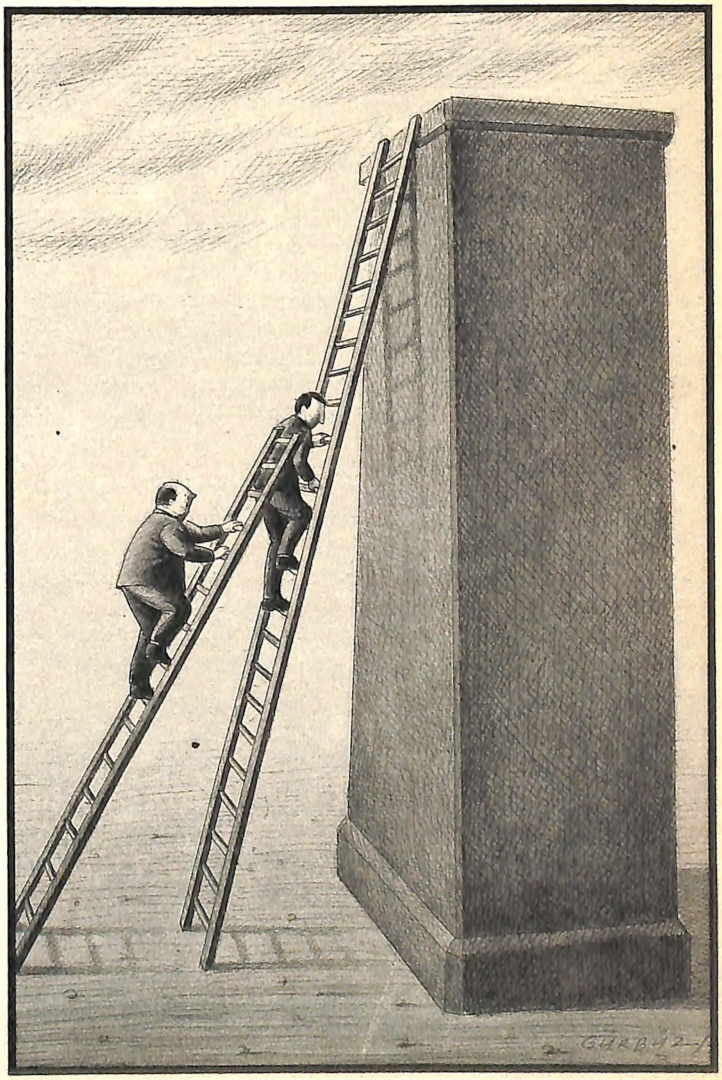

GÜRBÜZ DOĞAN EKŞİOĞLU

mizah dosyası

cihan demirci

100. SAYI VE "YÜZ" ÜZERİNE NOTLAR!..

Sevgili Karikatür dergisi dostları, dergimiz KARİKATÜR bu ay 100. sayısına ulaştı.
İşte bu nedenle ben de "Mizah Dosyası"nda 100. sayıya özel bir yazı ile karşınızdayım.

Ey **YÜZSÜZLÜKTEN** nasibini her daim çuvallar dolusu almış, şu zavallı ülkenin en karaktersiz, en arsız, en **YÜZSÜZ** politikacıları!.. Hepinizin sahip olduğu **YÜZSÜZLÜKLERE** inat, bizim **KARİKATÜR** dergimizin artık **YÜZÜ VAR!..** Evet, şu an elinizde tuttuğunuz ilk kez Nisan 1993'te yayımlanmaya başlayan **KARİKATÜR** dergisi 100. sayısına ulaştı...

Mizahçılar aslında "**YÜZ**" sayıyı bulsalar da, "**YÜZ**" bulamazlar, eğer fazla "**YÜZ**" bulurlarsa da bu onlara pek yakışmaz, hatta o kadar yakışmaz ki fazla "**YÜZ**" buldukları hemen belli olur!.. Çünkü fazla "**YÜZ**" mizahçıda hemen sırıtır!.. Fazla "**YÜZ**" bulan bir mizahçı giderek muhalif tavrını, samimi ve içten görünümünü, hayata tersten ve sıradışı bakışını yitirir ve hızla sıradanlaşır... Bu nedenle bu toplumda gerçek karikatürcülere ve mizahçılara asla fazla "**YÜZ**" verilmemiştir... "**YÜZ**"ü fazla bulan bir mizahçının günümüzde stand-up kıvamına gelip, kendini komedyen sanması da çok mümkündür...

Mizahçı, toplumu yanlışlarıyla "**YÜZLEŞTİREN**" insan olarak, "**YÜZ**" bulmaktan çok "**YÜZLEŞTİRMEYİ**" sevmeli ve "**YÜZLEŞTİRMEYE**" önem vermelidir... Mizahçının "**YÜZÜ**" pek eskimez, böyle bir sıkıntısı yoktur ama eğer "sözü" ve "çizgisi" eskirse, sözünde ve çizgisinde sık sık tekrara düşerse işte sorun o zaman ortaya çıkar... Mizahımızdaki en ciddi sorun da budur aslında... Yıllar yılı değişmeyen konular içerisine hapsolan mizahçı son yıllarda sürekli olarak kendini tekrar etmekte ve kendi kendisiyle de pek fazla "**YÜZLEŞEMEMEKTEDİR**"!.. Oysa toplumu yanlışlarıyla "**YÜZLEŞTİREN**" mizahçı, arada bir kendi kendiyle de "**YÜZLEŞMELİ**" ve mizahıyla hayatın neresinde durduğuna ciddi ciddi bir bakmalı, kendini de şöyle arada bir silkeleyip sarsmalıdır!..

Karikatürcü ve mizah yazarı, bu akıllara mandal ülkede artık hayatın ciddi bir biçimde mizahı solladığını ve hatta yer yer sağanak tur bindirdiğini görerek kendine biraz çeki-düzen vermelidir... Ülkemizdeki bir mizah dergisi de geçtiğimiz günlerde 500. sayısına ulaştı. Bu nedenle derginin sahiplerinden eski bir arkadaşımızla yapılan gazete söyleşisinde eski arkadaşımız şöyle diyor: **"Bize yansıyan bir mizah karteli eleştirisi yok, piyasada başka mizah dergileri de var ama bizden az satıyorlar. Onların prestiji yok, bizim var!.."**

Kendilerinden başkalarını pek okumayan, dinlemeyen, takip etmeyen bu eski(!) dostlar, mizah dergiciliğinin ciddi bir biçimde karteli olmuşlarken hâlâ bize bu konuda eleştiri yok diyebiliyorlarsa bu da bir kara mizah pozisyonudur sadece!.. Mizahçı, fazla tiraj kaygısıyla düştüğü açmazda ödünler de vermek durumundadır. Tıpkı 500. sayıya ulaşan bir haftalık derginin verdiği ödünler gibi... Artık derdiniz sadece ve sadece çok satmaksa, her kesime yaranmak için her kesimden, her boydan, her düşünceden kalemlere aynı çatı altında yer vererek herkese yaranma yoluna gidersiniz. Kolay olan ve tiraj getiren yol budur. Oysa zor olan ve az tiraj getiren ise; kendine net bir çizgi çekerek, dolambaçlı yollarda dolaşmamak, karışık kafaları daha da karıştırmamak, vicdanla cüzdanı ayırabilmektir!.. İşte bir dergi karteli olmayı seçen mizahçı takımı hayatın bu aşamasında "**paraya**" fena halde yenik düşerek sıradan insanlar haline gelmiştir. İnsan bu, tabii gelebilir, burda insanı asıl rahatsız eden gelinen bu ticari noktayı, su katılmamış o saf okurdan hâlâ saklamaya çalışmaktır. O eski (!) arkadaşlarımız gerçekten de bu açıdan bakıldığında çok başarılıdırlar... Onlar kadar ticaret erbabı olamamış, sadece tiraj değil, biraz da **"nitelikli toplum düşü"** gören kimi biçare mizahçıların dergileri elbette az yaşar, dağıtım engeline takılır ve kısa birer macera olarak mizah tarihi içerisindeki yerini alır...

İşte bu ortamda, tüm bu tiraj-kartel kavramlarının dışında seyreden, Karikatürcüler Derneği'nin bir yayın organı olarak Ankara'da mütavazı imkânlarıyla ve özellikle de adeta **"tek kişilik ordu"** gibi çalışan **Metin Peker** arkadaşımızın şahsi gayretleriyle (kimilerine göre çok fazla şahsi oynayıp pas vermese de!) 100. sayısına ulaşan **KARİKATÜR** dergisi bana tıpkı, Uşaklı köylülerin gördükleri anda taş attıkları o hayali uzaylılar gibi geliyor!..

Bizim "**MİZAH DOSYASI**"na gelince, o bu dergide son 20 sayıdır yayımlanıyor... Yani bu da bizim 20. yazımız. Ben bu dosyayı 90'lı yılların başında çalıştığım dergilerde açmaya başlamıştım. Mizah üzerine, karikatür üzerine, meslekî anlamda çok az söz söylenen ve çok az kaynak olan (ki bunların çoğu tek-sağlıksız ve yanlı kalem elinden çıkmaktadır!) bu ülkede "**MİZAH DOSYASI**"nda 23 yıllık meslekî tecrübemden yola çıkarak pek sevgili mesleğim adına bir şeyler aktarabilme derdindeyim... Bu aktarabilme derdimi farkedip sayfasını bana açtığı için **KARİKATÜR** dergisine de 100. sayısında teşekkür ederim. Ama umarım bu iyi niyetli, mütevazı dergi, yakın bir zaman içerisinde daha geniş imkânlar bularak, yaratarak, daha zengin bir içerikle çıkar ve dernek üyeleri dışındaki mizahseverlere de dağıtım yoluyla ulaşır.

Önemli olan; her alanı tıkanmış böylesine tıkanık bir ülkede, bizler mizahtaki ciddi tıkanmayı da daha sağlıklı bir şekilde görelim ve mesleğimiz adına daha fazla kafa yormaya, meslekî tekrarları arkamızda bırakmaya çalışalım, yoksa bu mesleği hakkıyla yapanlar yakıda Mersin İztuzu sahilinde birer birer ters dönüp, denize asla ulaşamayan Caretta-Caretta'ların o trajik akıbetine uğrayacaklar... Şimdiden söylemesi...

Evet sevgili **KARİKATÜR** dergisi dostları. 8 yılı deviren **KARİKATÜR** dergisi 100. sayısına ulaştı. Başta da değindiğim gibi biz "**YÜZ**" olduk ama asla bir yerlerden "**YÜZ**" bulmuş değiliz ve bizlerin, yani bu ülkenin kalan son bir avuç deli takımının, ülkedeki genel çoğunluk gibi "**YÜZSÜZLEŞMEYE**" de asla niyeti yok!.. Böyle biline...

O halde gelecek ayki 101. sayımızda görüşmek dileğiyle her zamanki gibi aklımızı koruyan mizahın gücüyle; **GÜLEKALIN**...

2 TEMMUZ 1993 TARİHİNDE SIVAS İLİ MADIMAK OTELİ'NDE ŞERİATÇI KATİLLER TARAFINDAN KATLEDİLEN KARİKATÜRCÜ ARKADAŞIMIZ ASAF KOÇAK VE CAN DOSTLARIMIZI SAYGIYLA ANIYORUZ

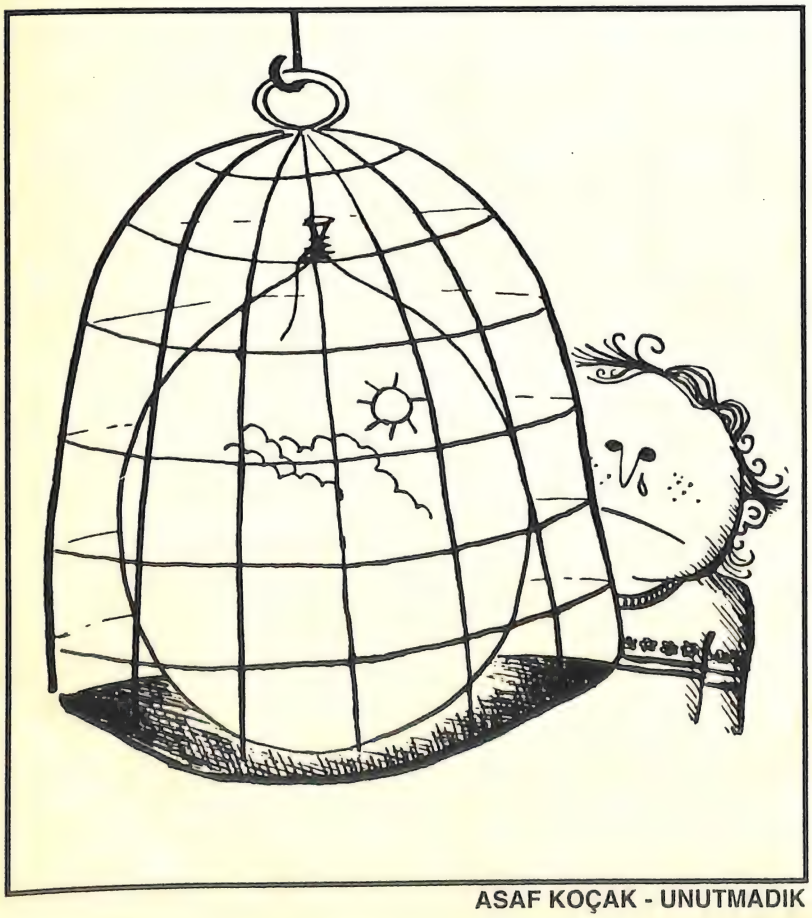

ASAF KOÇAK - UNUTMADIK

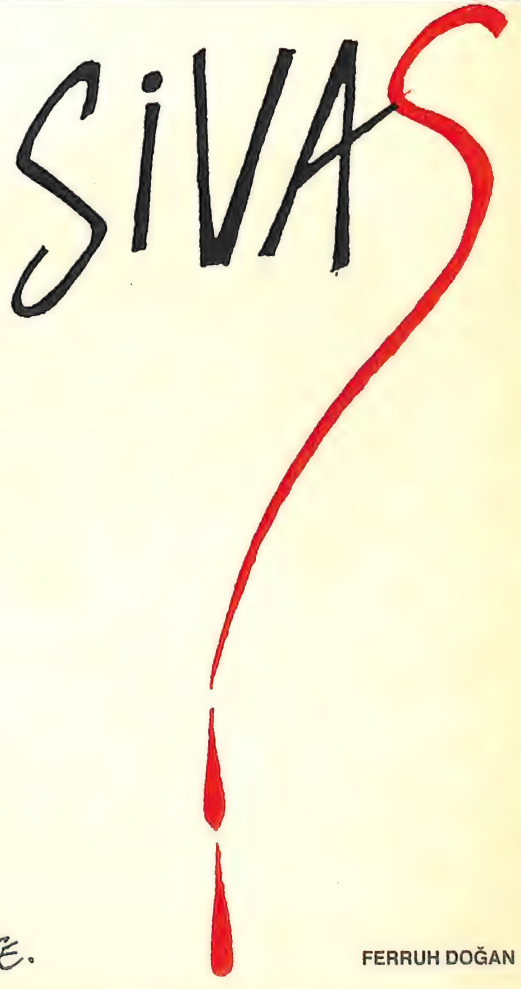

FERRUH DOĞAN

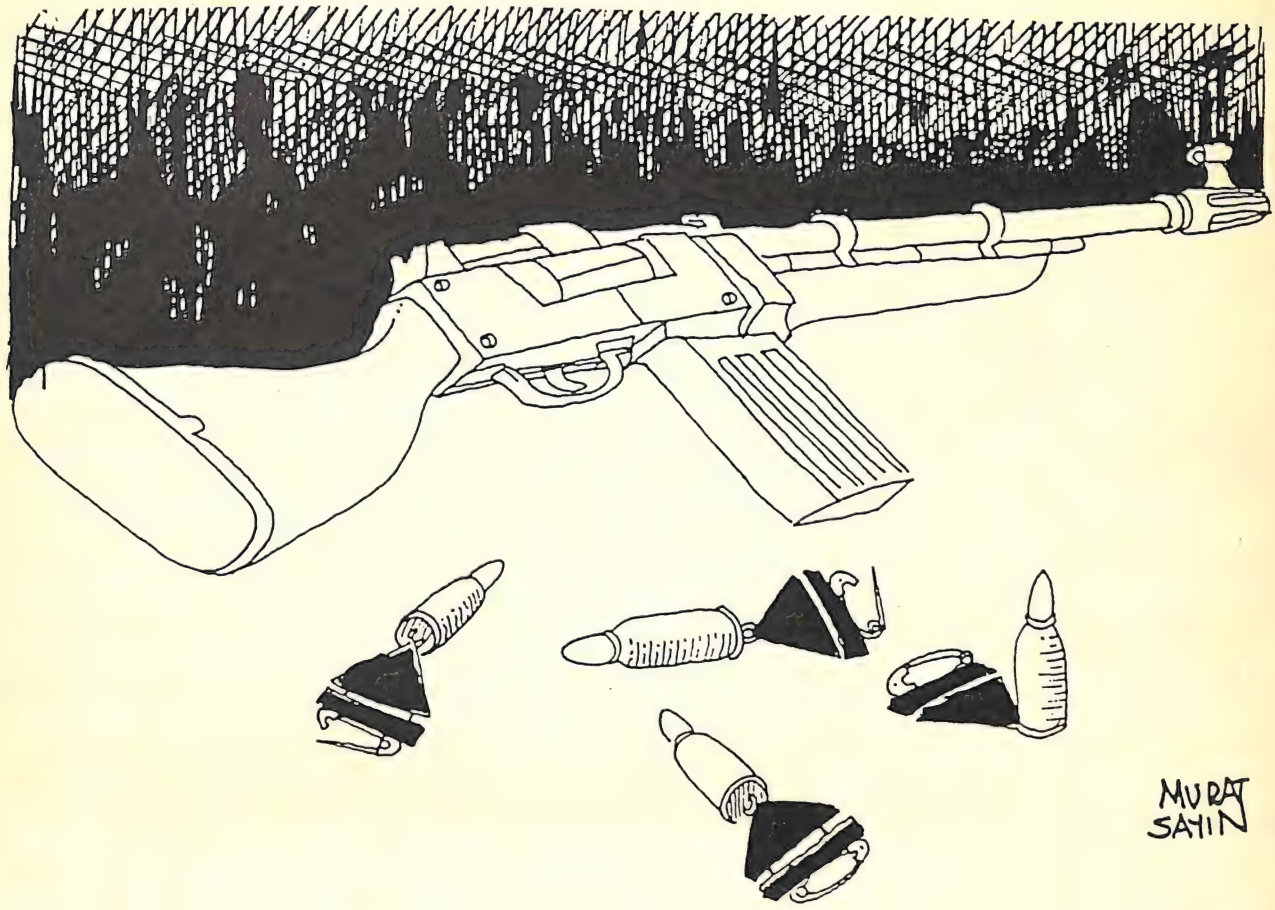

MURAT SAYIN

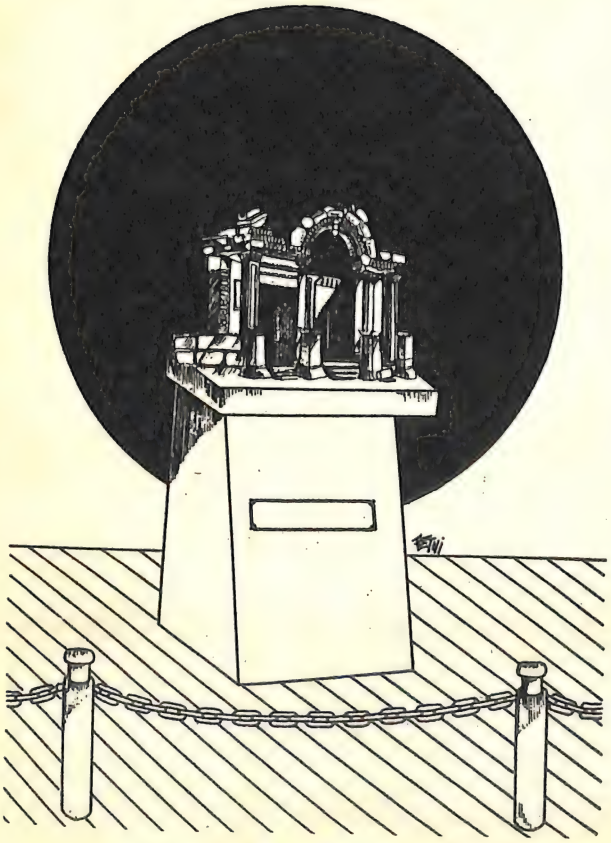

FETHİ DEVELİOĞLU

NURİ BİLGİN

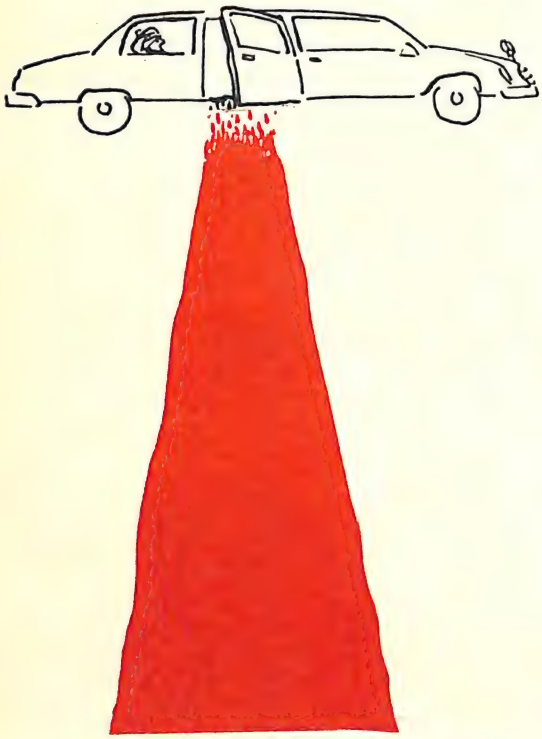

SAMİ CANER

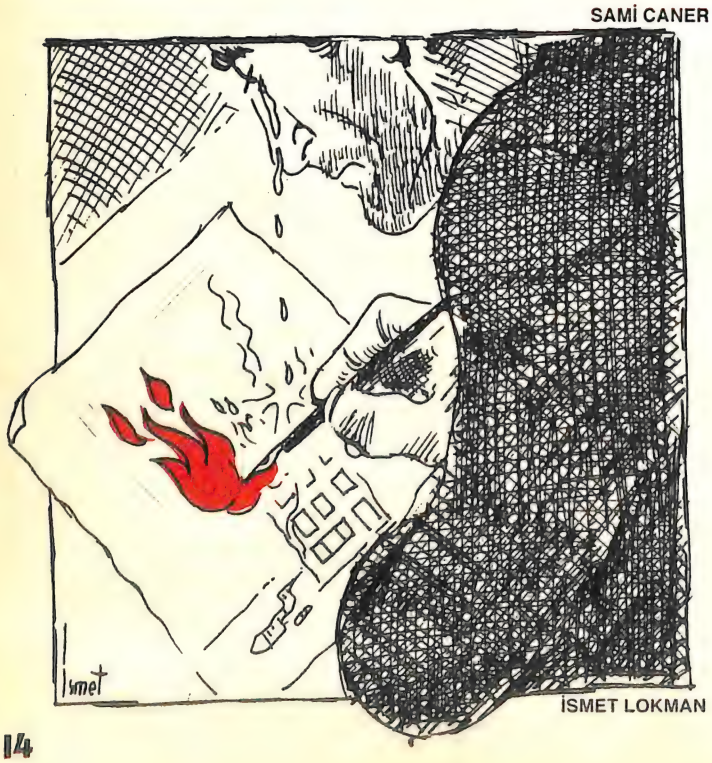

İSMET LOKMAN

ORHAN TÜLEYLİOĞLU

KARANLIĞIN UĞULTUSU

Karanlıktan aydınlığa uzun bir yürüyüştür sanatçınınki. Düşüncesini meşalesi yaparak binlerce yıldır yürümektedir bu yolu. Bu yolda, insanlık tarihinin en acılı dönemlerini de yaşayan yine onlardır. Düşüncelerinden, inançlarından ötürü cezalandırılmış, tutsak edilmiş, ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır çünkü onlar. Ama özgür düşünce adına, çağdaş bir yaşam adına, meşale elden ele dolaşmış, bağnaz düşüncenin korkulu rüyası olmuştur zamanla.

Karanlık düşünce bundan 4 yıl önce Sıvas'taydı. Hedefleri yine, yazarlar, şairler, karikatürcüler, dansçılar, yapıtlarıyla, düşünceleriyle yaşamı güzelleştirmeye çalışan insanlardı. Binlerce yıldır bilinen oyunu, sahneye daha görkemli koymak amacındaki Ortaçağ karanlığı bu sefer de Pir Sultan Şenlikleri'ni seçmişti. Pir Sultan'ın aydınlığından yüzyıllar ürkmüş, bir düşüncenin temsilcileriydi çünkü onlar. Bir şiirin, bir dansın, bir türkünün güzelliğinden habersizdiler. Duygusuz, sevgisiz yaşamak karanlıklarının özelliğiydi. İnsanlık tarihinin utanç sayfalarına bir yenisini eklemekti amaçları. Sonunda onu da başarmışlardı. Oysa aydınlık bir dünyada herkese yer vardı.

Bu yangın karanlığından sonra/Kimselerin duymadığı/Bir deniz başlıyor tanımsız, biraz kırgın/Durmadan susan/Biraz elma fidanı uzayan sevincin/Ve arabında kalan hatırat/Vurup duruyor zamanın/Kâr etmediği bu taştan yüreğe/Dışardan bir uğultu gibi darmadağın/Ve çorak/Bulmak için aya doymuş görüntülerin Behçet'in/.../Ankara'dan duyuyorum, dilsiz ve dalsız/'Asat marka' bir mızıkanın/Ateşe sardığı son notu/Bilincime akıyor is/Bütün göremediklerimle/Birden çerçeveleniyor,/Ürperen her anı duvarında kardelenin/Yollara düşen her gezinin sesiyle/Durup durup kamaşıyor içimdeki kırmızı düzlük/Ve sesine ayarlı gül mabedi Uğur'un/Görürsünüz kül de konuşur/Gülle başlatır rengini onurun. (Hüseyin Şahin)

2 Temmuz 1993, Sıvas'ta yüreği aydınlık insanların diri diri yakıldığı gündür. Yaşamı dinle yorumlayanların, yaşamı bilimle, akılla, sanatla güzelleştirmek isteyenleri yaktığı gündür.

gece/derinden derine/karanlık bir ırmak gibi/döne döne/akıyordu/kalbimizde./tarih, iki temmuz bin dokuz yüz doksan üç, cumaydı/söz ağzımızda/yaşam kursağımızda kaldı/.../milyonlarca yürek/yan yana/yalnızdı/yayarı yoktu/sağ elin/sol ele./milyonlarca el/utanarak bakıyordu/yüzlere/yüzlerde/bütün çiçekler/solmuştu./güneşin/yitivermesi gibi/aydınlık bir günde/kesilivermesi gibi/kuş seslerinin/bilge/bir gölün/çekilivermesi gibi/birdenbire/ışık da/derinlere/çekilmişti/gözlerde. (Abdülkadir Paksoy)

Karanlığın uğultusu devam ediyor ülkemizde. İnsanların öldürüldüğü, yakıldığı, düşüncelerin ise sürdüğü bir yerde.

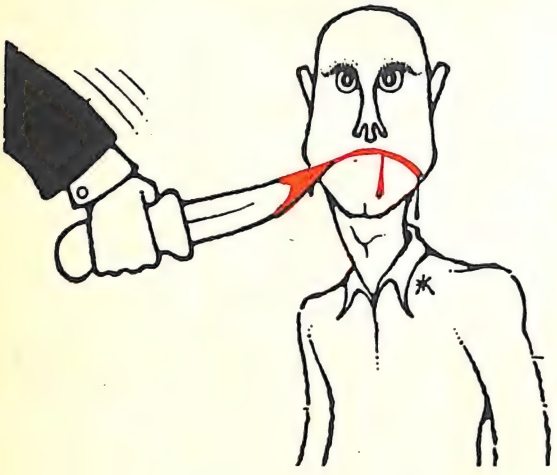

CEM KOCATAŞ

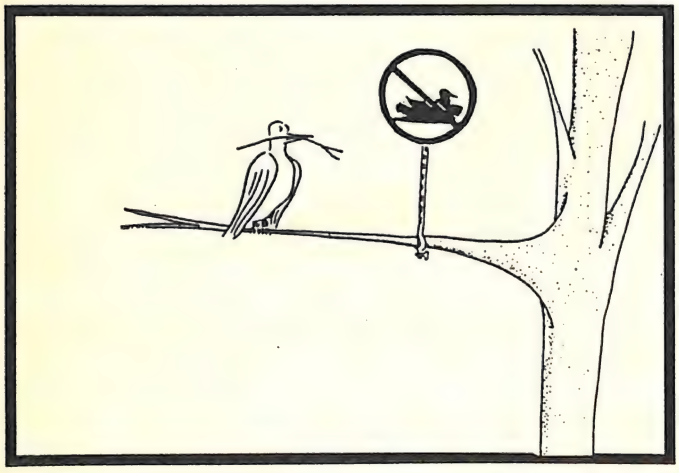

EBUBEKİR AKYOL

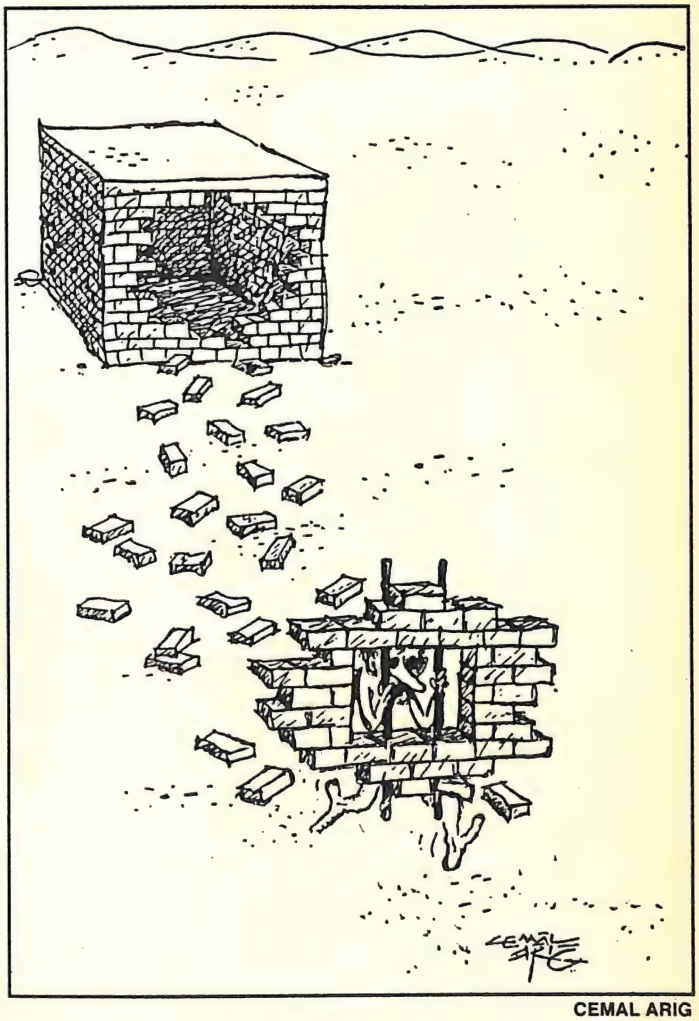

CEMAL ARIG

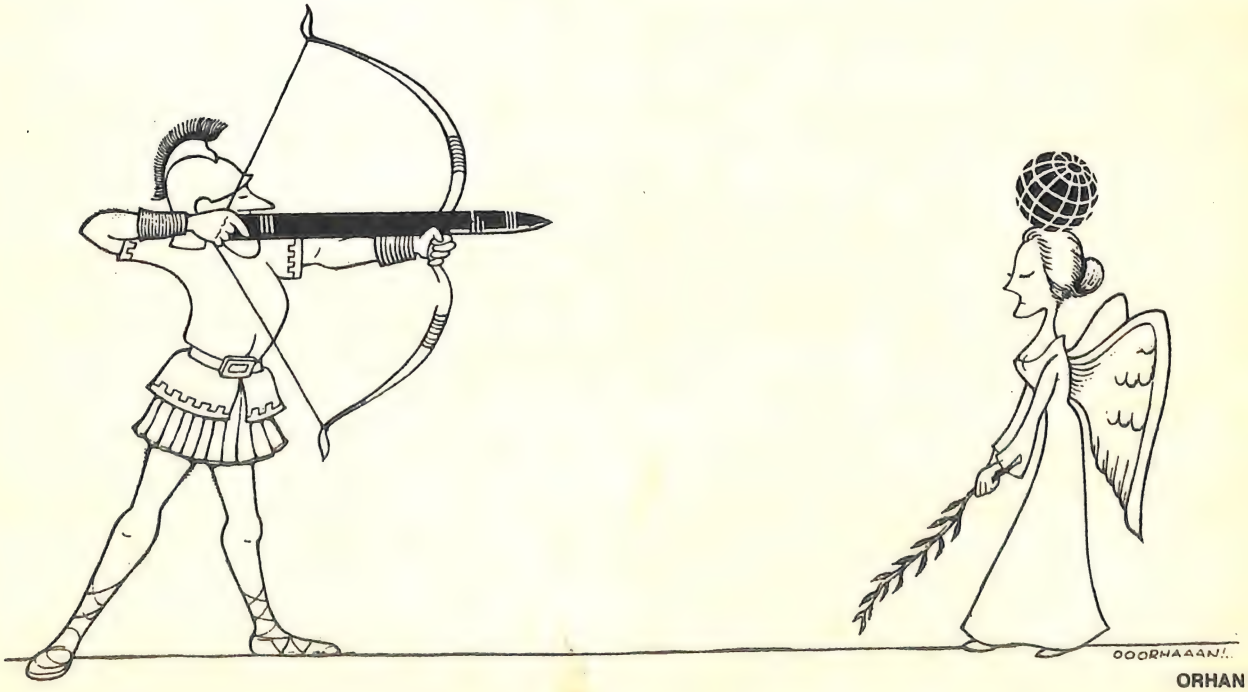

ORHAN DOĞU

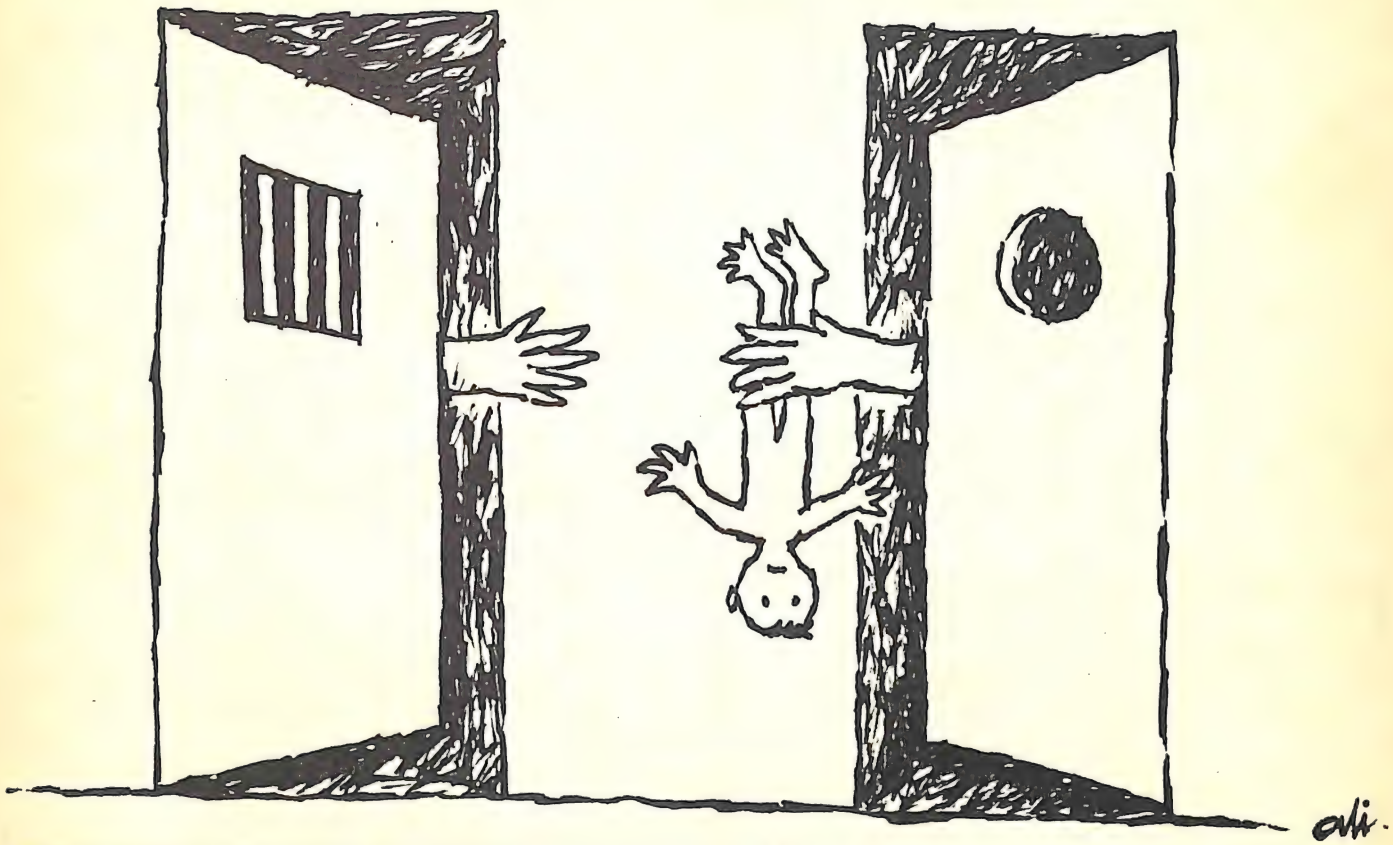

ALİ HERKÜL ÇELİKKOL

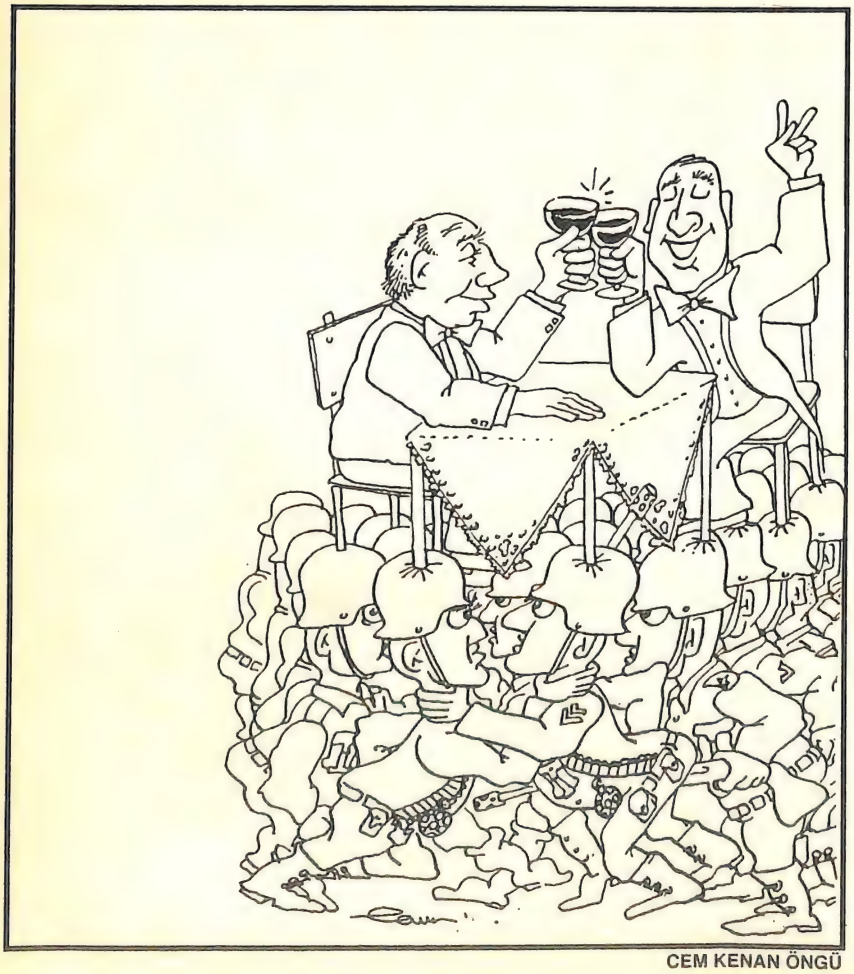

CEM KENAN ÖNGÜ

TAYFUN AKGÜL

RAİF GÖKKUŞ

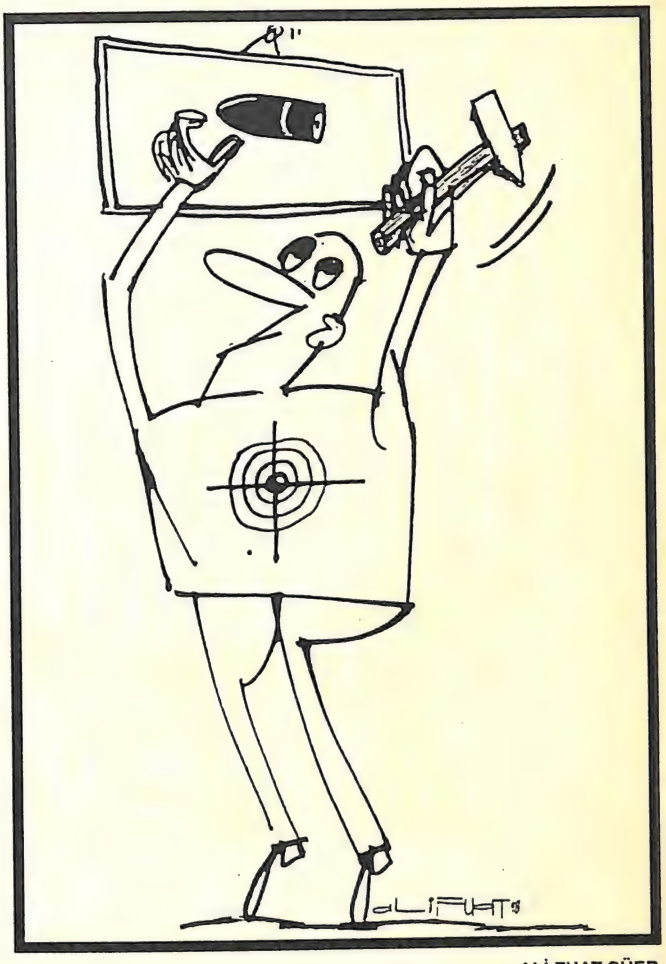

ALİ FUAT SÜER

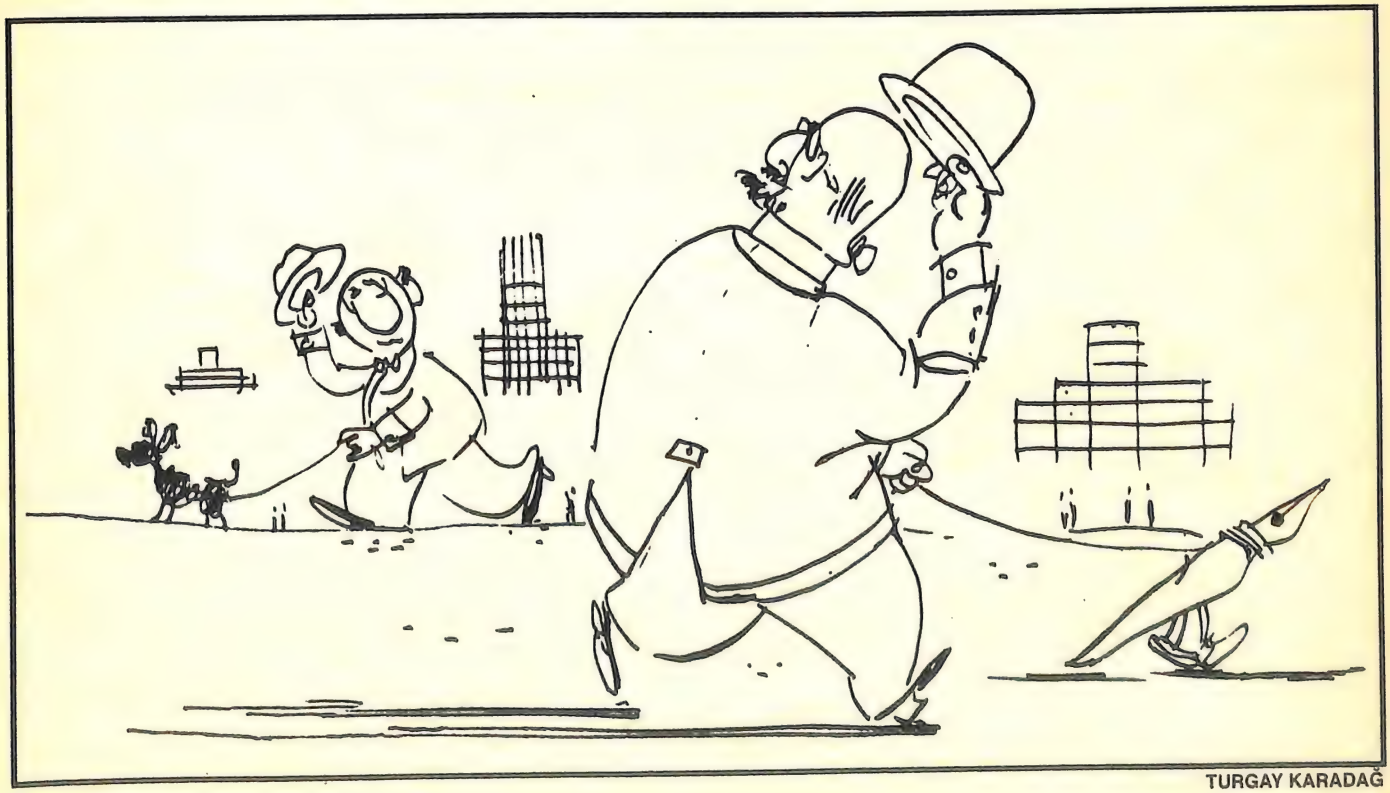

TURGAY KARADAĞ

TURHAN SELÇUK

SEN YANMAZSAN, BEN YANMAZSAM, BİZ YANMAZSAK
NASIL ÇIKAR KARANLIKLAR AYDINLIĞA

NÂZIM HİKMET

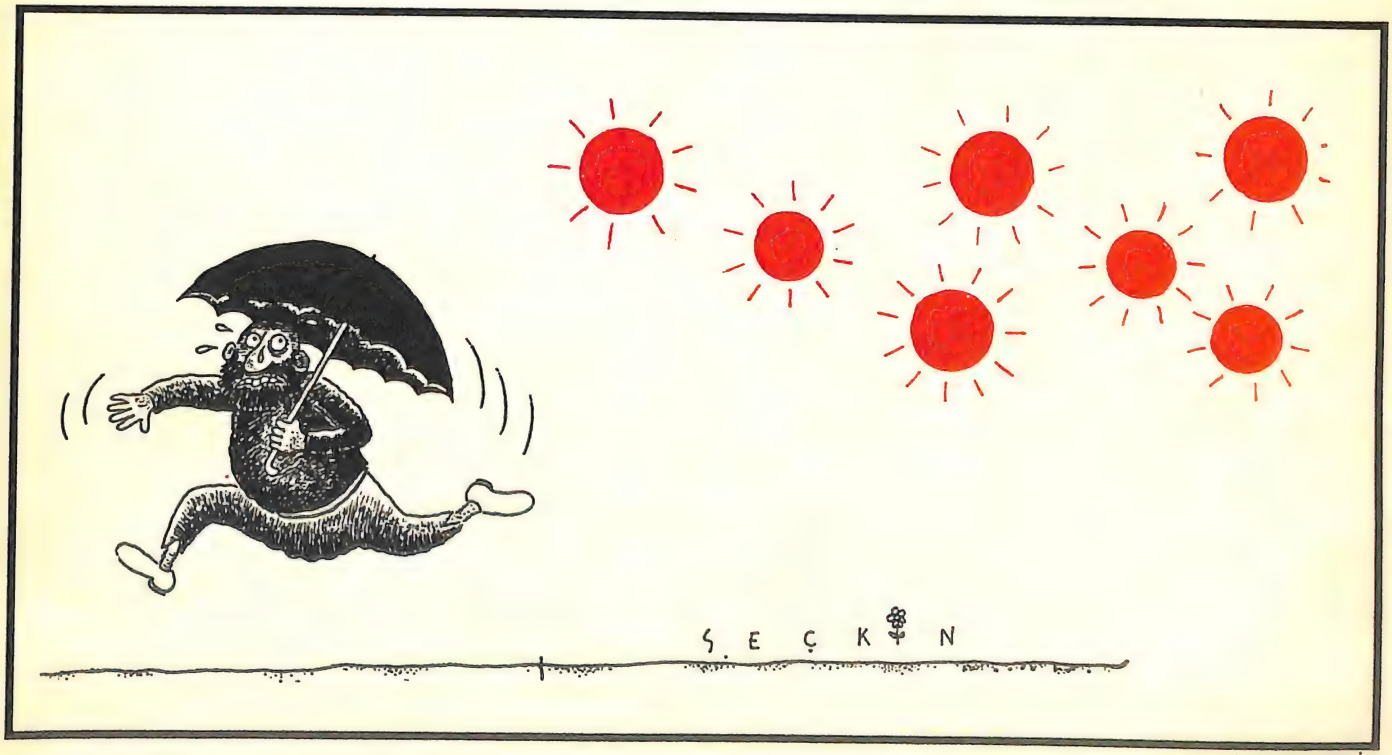

HASAN SEÇKİN

SERDAR ÇAKIRER - UNUTMADIK

MUHİTTİN KÖROĞLU

ABDÜLMECİT ÖZBEK - UNUTMADIK

METİN PEKER

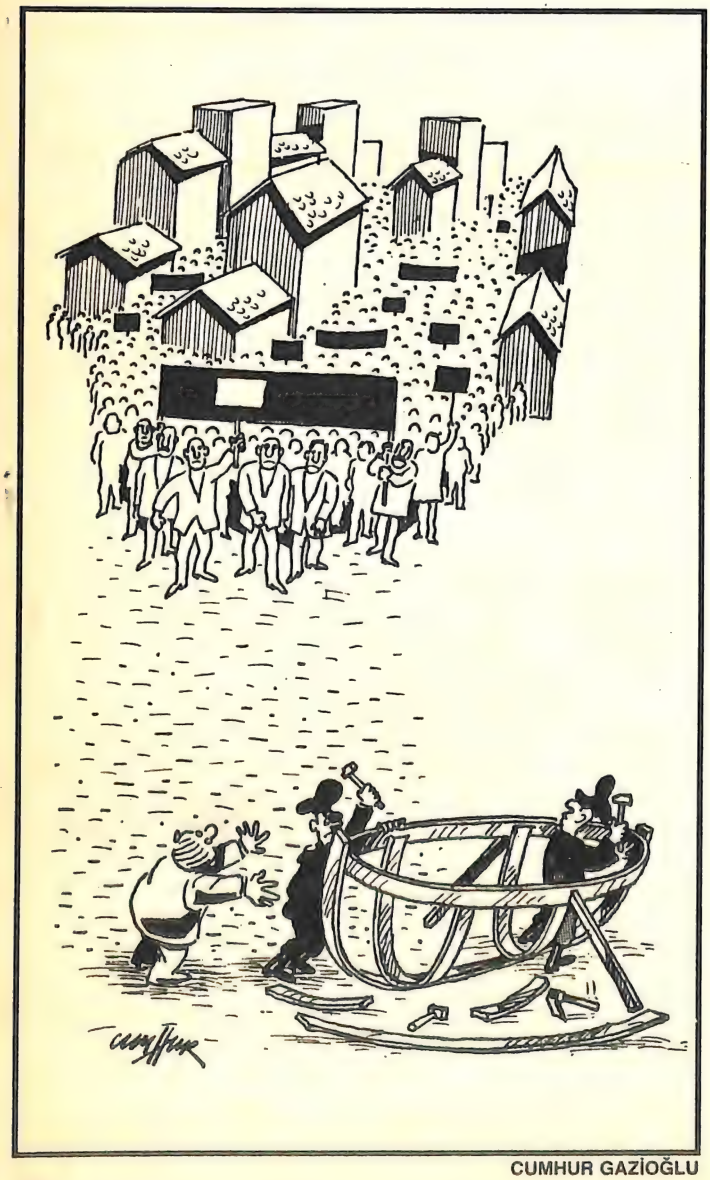

CUMHUR GAZİOĞLU

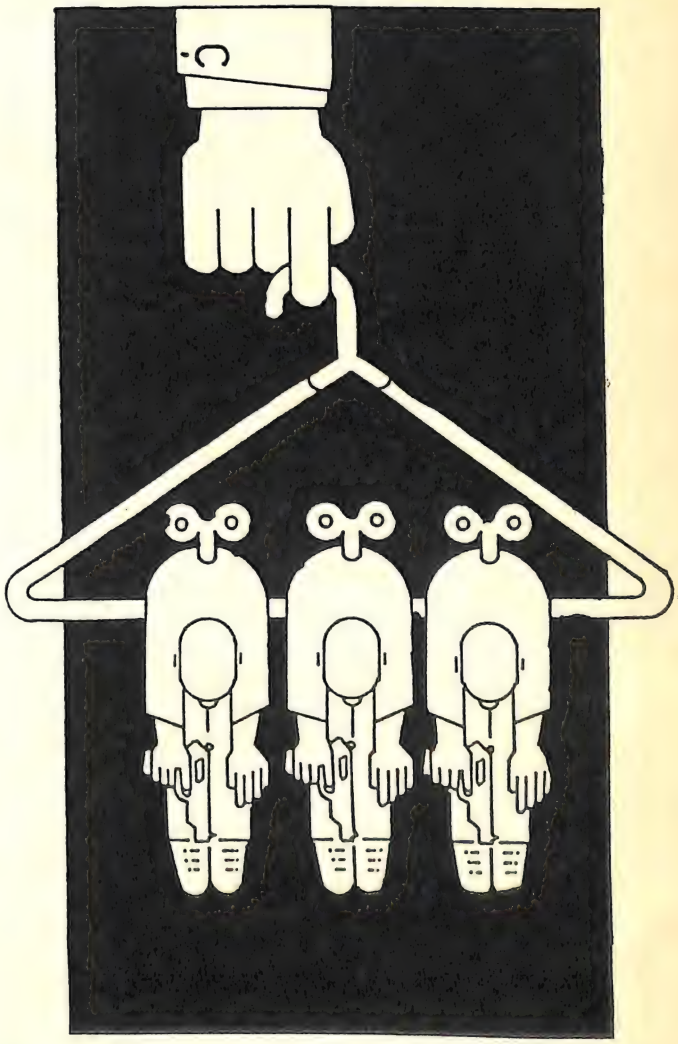

SEÇKİN TEMUR

EROL ÖZDEMİR

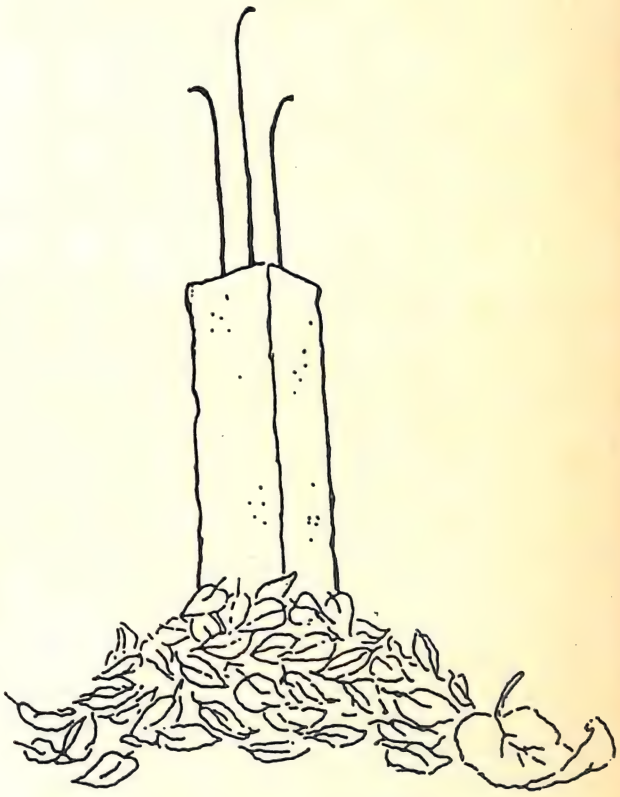

İZEL ROZENTAL

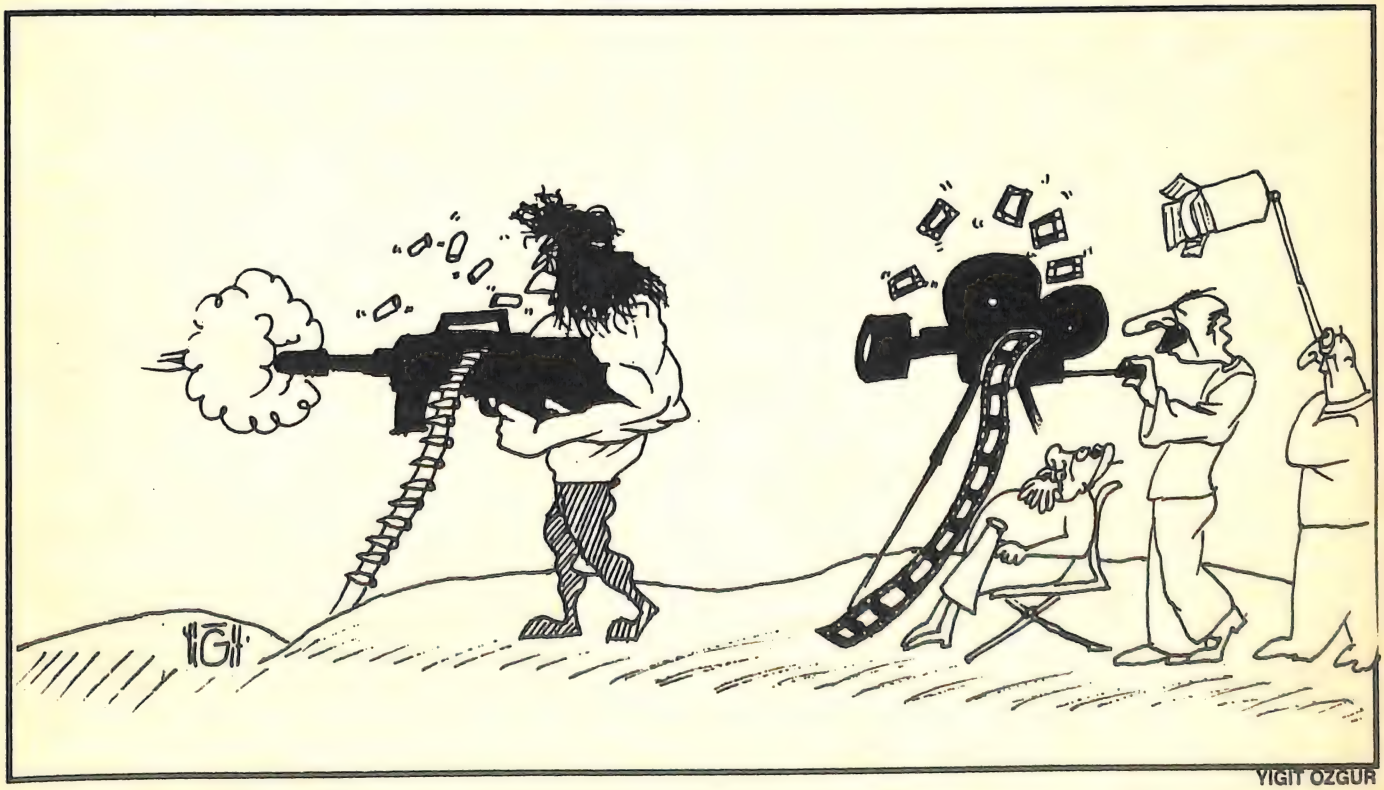

YİĞİT ÖZGÜR

AYRANIMIZ YOK İÇMEYE... CEP TELEFONLARIMIZLA GİDERİZ...

■

ÖZGÜR ARHAVİLİ

Abartılarla havalı yaşamayı seven bir toplumuz. Bu nedenle durmadan yüksekten uçarız . Enderdir yere indiğimiz. "Hiçbir şey toz ve tüy kadar yükselmez" dememize karşın, yükseltiriz hep kendimizi, yere basmaz ayağımız hiç... Her şeyi biliriz, tek bilmediğimiz, pek bir şey bilmediğimizdir. Öğrenirken öğretiriz, öğrenmesini bilmez, öğretene/öğretmene kızarız. Fakat yine de "Türküz Doğruyuz Çalışkan"ken çalışmayız. Taka'yı sevmeyiz, cakayı severiz, bu nedenle yatlarda gezeriz. Öznemizi bilmez, özentiye takılırız. Fiili yaşayamaz dolaylı tümleç gibiyiz...

Dedik ya! Hep özentidir yaşantımız. Numaralı gözlükleri "numaracı" yapmışız. Hava olsun diye gözlerimiz bozlur, numaracı entel gözlüklerle tozuturuz. Ya gölgede "güneş gözlüğü" takmamıza ne demeli? Ya da "lenslerle" yeşil yeşil ya da mavi bakmalara... Sırtını plaj duvarına dayamış oturmuş, dizleri kırık, dizler arasına yerleştirdiği seyyar müzik setini sonuna dek açmış, bir elinin parmağı burnunda, metan batlamalı kendinden geçmiş, kara gözlüklü plaj magandalarımızı nerelere oturtabiliriz ki...

Arabesk özürlüleri "havalı toplum bireyleri olarak" kabul etmiyorum. Onlar başlı başına bir vaka, hem de ümitsiz... Bilhassa, kullandıkları minibüs veya taksiyi Ferdi'ye veya Müslüm Babalarına emanet eden "gözleri röntgen aynasında" yan oturmuşlar... Bunlar önce teybe Ferdi veya Müslüm kasetini verirler, sonra da direksiyonu Ferdi ve Müslüm'e... Arabadaki müşteriler bunları arar, çünkü yokturlar arabada, kaybetmişlerdir arabesk şarkılarında kendilerini. Eğer arar da bulursanız: Ne diyorsun lan... Müzik yasak mı lan!.. "Yandan Oturma Külhanilik" nağmeleri dinletirler dinlemek isteyenlere. Hiç kırmazlar, çünkü sıska pardon yufka yüreklidirler... Bahar günü; sucuk baharatlı, lahmacun kokulu, boynu kolu altın kolye dolu, kırlara yayımlış delikanlılarımızı unuttuk. Ağzına sigara, omzuna tilki oturmuş, direksiyon başındaki "papatyalarımız"ı da...

"Tem" otoyolunda Mersedesi ile 200 km hız yaparken, araç telefonu ile konuşan iş bitirici prenslerimize, bugünlerde ellerinde "el telefonu" tuvalette hız yapanlar katıldı. Evet özentilerimizi aydınlatan "el feneri" misali el telefonları çoğaldı. Eskiden Almanya'dan gelenler "asker bavulu" büyüklüğünde el radyoları ile dolaşırlardı. Şimdiki sonradan görmelerimiz "el telefonları" çıktı da böylesi bir eziyetten kurtuldular. Yoksa kesin otomobillerdeki "araç telefonlarını" söker dolaşırlardı...

Eeee! Bu kadarı da fazla. "Bin dokun, bin ah..." misali, bir gerçeği epey abarttık galiba. Neleri saydık, nelere sövdük... Her şeyden önce nerden aklıma geldi böyle bir yazı yazmak...

23.03.1995 günkü yazılı basında şu başlık dikkatimi çekti: "Cep telefonu için özürünüz nedir?" Soru Umberto Eco'ya ait. Yazısında Eco; cep telefonu kullananların sosyolojisini inceliyordu. Umberto Eco, el telefonu kullananları "The Guardian" gazetesinde -traji komik bir yaklaşımla- beş sınıfa ayırmış. Son iki sınıflandırma gerçekten düşündürücü. Son iki sınıflandırmanın ilkinde cep telefonu kullananları şöyle tariflemiş: "...Az önce ayrıldıkları arkadaşları veya akrabalarıyla lüzumsuz konular konuşmadan hiçbir yere gidemeyenler. Bunları kendi başlarına geçirdikleri zamanları değerlendiremeyip, o anda yaptıkları şeyden zevk alamadıkları ve kişiliklerindeki bu boşluğu çevreye yansıtmaktan vazgeçemedikleri için ruh doktorlarına havale etmek gerekiyor. Bunların yaşadığı ruh boşluğuna acımak, onlar gibi olmadığımıza şükretmek ve onları bağışlamak durumundayız. Ama bunu yaparken, kendimizi fazla beğenmememiz gerekiyor." İkincisinde; kendilerinin daima önemli işler için aranan insan olduklarını çevreye göstermeye can atan kişileri tariflemiş: "Havaalanında, lokantalarda, ulaşım araçlarında ve sokakta konuşmalarını dinlemek zorunda kaldığımız bu insanlar genellikle para konuşurlar ve kendilerini Rockefeller gibi görürler..."

Umberto Eco belki acımasızlığını yoğunlaştırıp benim gibi eleştiri dozunu aşmış olabilir. Fakat yaşanan gerçekleri vurgulaması bağlamında yaklaşımını çok gerçekçi ve yapıcı buluyorum. Özellikle yazının finali tüm "özü" vurgulaması açısından önemli bence:

"...Her yerde herkese gücünü göstermeye çalışan bu -yeni zengin- cep telefonu sahibi aslında herkese ne kadar güçsüz olduğunu göstermektedir. Batmamak için çırpınan bir zavallıdır ve toplumsal dışlanmışlığını kanıtlamaktadır. Kendisi için yapılabilecek hiçbir şey yoktur..."

Geçenlerde adamın biri, adamın birini ziyaret etmiş. Ziyaret bitiminde bilirsiniz "tekrar görüşme dileğiyle" adres ve telefon alışverişleri yapılır. Adam kartvizitini uzatmış; kartvizit numaralarla dolu: Ev telefonu, ofis telefonu, araç telefonu, el (cep) telefonu, faks telefonu ve çağrı telefon numaralarını sıralamış. Kısaca ayakkabı numarasının dışında tüm numaralarını sergilemiş. Kendi kendime güldürükçülük yaptım: "Ben demiştim zaten, bu adam ileride büyük bir işadamı olacak diye. Baksana görmeyeli PTT'nin "T"sini almış... Şaka bir yana "Hem o yana, hem bu yana" iletişim teknolojisinden elbette ki faydalanacağız. İletişim kolaylığı üretimin ivmesidir. Fakat günlük iş streslerinin atıldığı, kısa dinlence/eğlence ve dost ziyaretlerinde; belde çağrı cihazı, elde cep telefonu "PTT Şehir Santrali" gibi dolaşmak Umberto'nun dediği gibi zavallılıktan öte bir anlam taşımasa gerek.

Eco yazının bir yerinde; "Çok ciddi mesleki nedenlerle, acil durumlar için hemen ulaşılması gereken kişiler var, örneğin doktorlar..." diyor. Ben buna mühendisleri de eklemek istiyorum. Hatta ben bile zaman zaman ulaşılması veya ulaşılması gereken kişi olabiliyorum. Bu nedenle Umberto Eco'ya malzeme olmama koşulu ile ben de el(cep) telefonu almayı düşünüyorum...

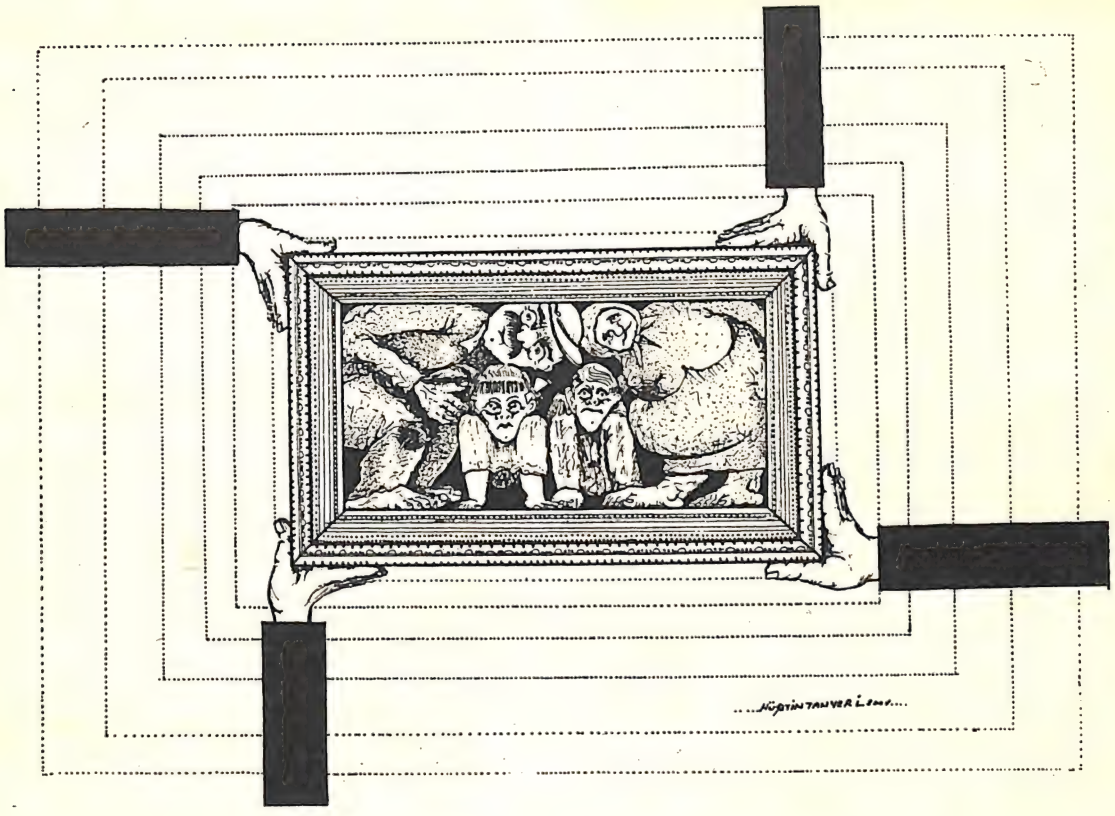

HÜSEYİN TANYERİ

OKTAY BİNGÖL

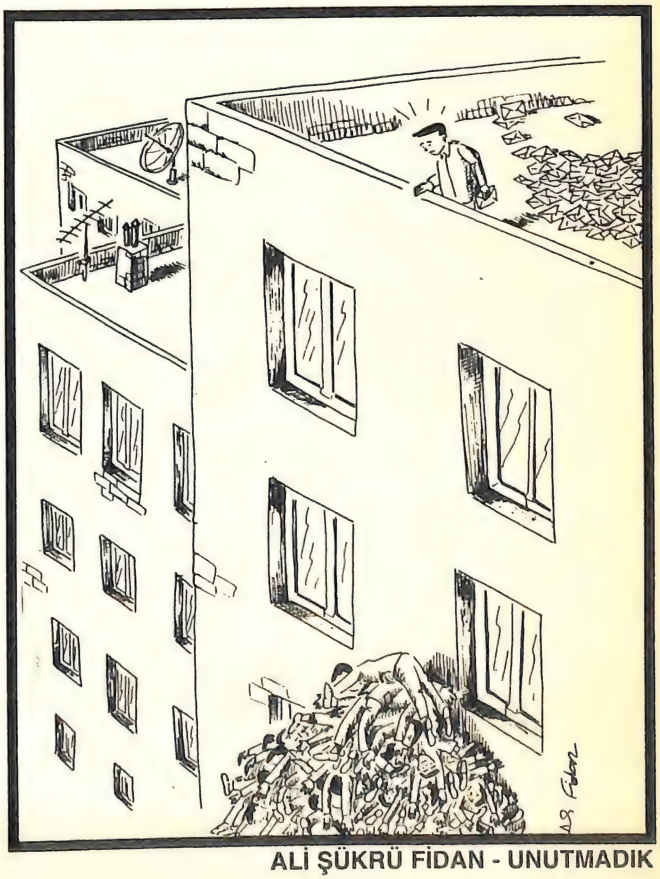

ALİ ŞÜKRÜ FİDAN - UNUTMADIK

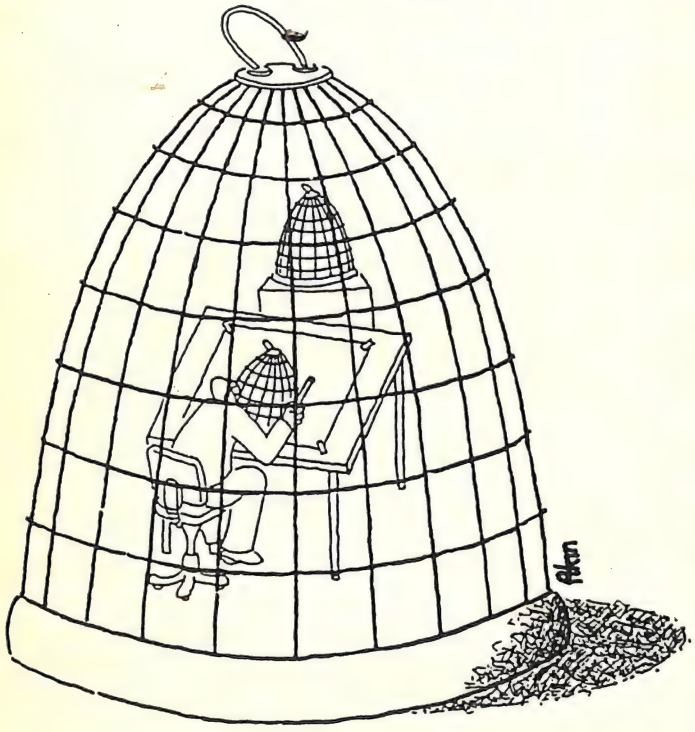

AKIN ÖNDER

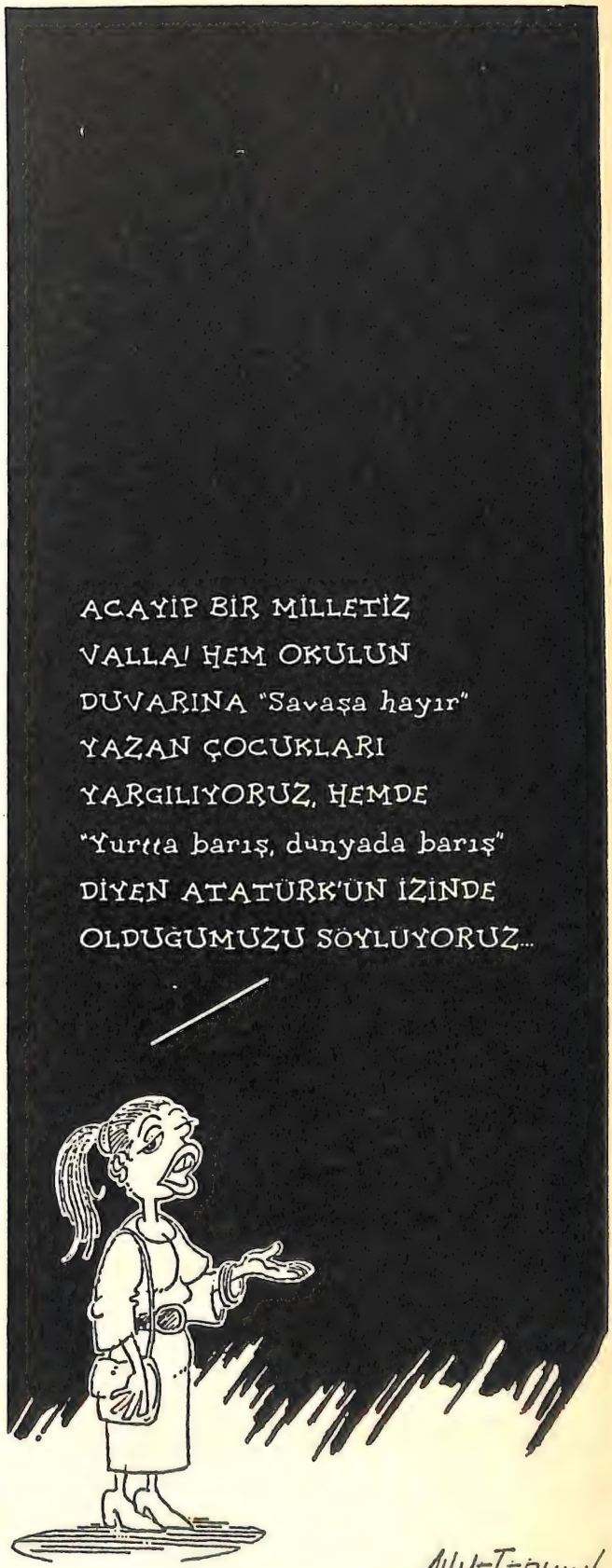

AHMET ERKANLI

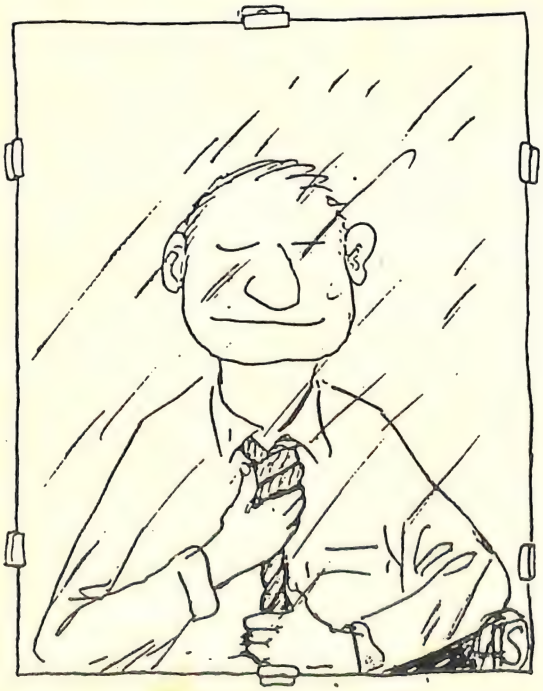

A. TEOMAN ŞANALAN

ÇİZGİ YERİNE

■

Mümtaz İdil

■

VAHŞETİN RESMİNİ YAPABİLİR MİSİN ADELAYDA?

Yepançinlerin ortanca kızları Adelayda, "Budala"nın kahramanı Drens Mışkin'e, kendisine bir resim konusu vermesini ister. Adelayda'ya göre resim sanatında "keşfedilmemiş" nokta kalmamıştır artık ve ressamlar dehşetli bir konu sıkıntısı çekmektedirler. Mışkin hiç düşünmede, Adelayda'ya, giyotin bıçağı altındaki bir mahkûmun yüz ifadesini çizebileceğini söyler. Resim sanatını, tabaktaki meyveler ve ortasından abartılı mavilikte bir ırmak geçen bir dağ köyü manzarasından öte algılayamayan Adelayda, Mışkin'in önerisi karşısında afallar. Dostoyevski'nin, bir idam mahkûmunun son saniyelerinde yaşadığı dehşeti anlatmak için kurduğu mizansen başlamıştır artık. Mışkin, Fransa'nın Lyon kentinde tanık olduğu bir idam sahnesini anlatmaya başlayarak, Adelayda'nın nasıl bir portre çizebileceğini şekillendirmeye başlar.

Ancak okur, vahşetin resminin en usta kalemlerinden birinden, Dostoyevski'nin kaleminden bile çıksa, sanatsal bir içerik taşımadığının farkına varır. Yansıtılanlar gerçektir, Dostoyevski'nin kendi yaşamından kesitlerdir, ama sanatsal değildir. Salt bu pasajlar bile her gerçek olgunun sanatsal bir kalıba sokulamayacağının kanıtıdır. Tıpkı Jerzy Kosinksi'nin Boyalı Kuş romanındaki "göz çıkarma" sahnesi gibi.

Vahşet bir olgudur ve hiç kuşkusuz insanların farkında olması gereken bir gerçektir. Rahatsız etmelidir, düşündürmelidir, uyarıcı olmalıdır, yinelenmemelidir. Vahşet, totaliter tüm rejimlerde bir baskı yönetilen toplumlarda ise vahşetin doğrudan caydırıcı unsur olarak, caydırıcı güç biçiminde kullanılmıştır. Demokrasi ile yönetilen toplumlarda ise vahşetin doğrudan caydırıcı unsur olarak kullanıldığı, bunun yönetimin doğan bir mekanizması gibi tanıtıldığı pek görülmemiştir. Ancak, demokrasi rejimini benimsediğini savunan ülkelerde, totaliter rejimlerde görülenden çok daha tehlikeli bir boyutu vardır işin: Vahşetin kanıksanması.

Türkiye gibi demokrasiyi tam olarak içine sindirememiş ülkelerde vahşete verilen prim göreceli olarak artırılarak, sıradışı olaylar, olağan biçimde gösterilebilmektedir. Öyle ki, 9 kurşunla direksiyonu başında sıkıştırılarak öldürülen birinin ölümü ile, 90 yaşında eceliyle yatağında son nefesini veren biri arasında fark kalmamıştır. Her ikisi de "ruhunu" çabucak teslim etmiş olmaları açısından şanslıdırlar. Oysa, sahnenin daha çok kana, acıya ve gözyaşına ihtiyacı vardır. Maktul önce tek bıçak veya kurşun yarasıyla kendini dışarı atmalı, sürünürken en yakın yerleşim birimine ulaşmalı, kapının önünde kan kaybından ölmelidir. Ya da, ne bileyim, sürüne sürüne kaçmaya çalışırken arkadan gelen katil, boğazını keserek, daha çok kan akmasını sağlamalıdır. Bu arada, ölenin canhıraş çığlığı, boğazından yükselen hırıltıları ve vücudunu terkeden "canının" titremeleri de ustalıkla betimlenmelidir. Bu, vahşetin kanıksanması için "hoş" bir mizansen olacaktır. En az iki saat sürecek bir "can alma" operasyonunun yanında, beynine tek kurşun isabet eden birinin ölümü, elbette doğal sayılacaktır.

Vahşet, Türkiye'de bu kıyılarda dolaşmakta ve Cezayir'e doğru dalgalar göndermektedir. Artık kimsenin haksızlıklara tahammülü kalmamıştır. Her sözünün başında "Türkiye bir hukuk devletidir" diye başlamak ihtiyacı duyan siyasiler, hukukun işlerliğinin kalmadığını bildikleri için bu cümleye başvurmaktadırlar. Bunu sokaktaki insan da çok iyi bilmektedir ve kendi hukuğunu kendisi yaratma yolunu seçmektedir. Bu konuda da akıl almaz vahşet senaryoları üretilmektedir. Birinin ölmesi veya öldürülmesi değil, acı çekmesi ön plana alınmıştır artık. Ölüm çoğu için bir kurtuluş gibi görünmekte, asıl hedefin "süründürmek" olduğu beyinlere kazınmaktadır.

Bütün bu yaşanılanlara ek olarak, Sam Peckinpah ile başlayan veya onunla doruk noktasına çıkan vahşet filmleri, Kosinski ile yerini bulan dehşet romanları, Stephen King ile ucu bucağı açık tutulan metafizik öyküleri; varolan vahşet potansiyelini körükleyici rol oynamaktadır.

Şiir mi? Geçiniz. Böylesine intikam tamtamlarının çalındığı bir ortamda, birkaç "romantik zibidinin" kendi bunalımlarını dışa vurmasından öte bir değer taşımadığı düşünülmektedir.

Dostoyevski, Adelayda'ya vahşetin resmini çizdirememiştir. Mışkin'in anlatılanlarının ardından Adelayda yaşamın bir kâse içindeki portakallardan daha farklı olduğunu kavramıştır belki, ama giyotin altındaki bir mahkûmun son saniyesinin resmini çizmeyi asla düşünmemektedir. Oysa biz, naylon bir poşete konup, karakola teslim edilen kesik kafaların fotoğraflarını gazetelerin birinci sayfalarında görmeye alışmış bir kuşak olarak, köprüye çıkıp da atlamaktan vazgeçenleri yuhalayacak bir düzine insanın ateş emrinden önceki suratlarını ıslık çalarak resimleyecek kadar kaşarlanmış hale geldik, getirildik!

Karikatür sanatçılarına bu anlamda çok iş düşüyor. Çünkü onlar vahşeti bile atlatsalar, güldürmek ve düşündürmek zorundadırlar. Asla gerçek anlamda bir vahşeti çizgilerle yansıtamazlar. Japonlar, çizgi filmde bunu başardılar, ama henüz karikatürde başarmak mümkün olmadı. Soyutlamanın getirdiği bir esneklik ve rahatlıktan olsa gerek, yakın gelecekte de başarılması pek mümkün görülmüyor. Ama yine de, insanlar kendi konumlarında bir "oh" diyebilmek uğruna vahşete bu kadar çok prim verdikçe, sanatın kendini bundan soyutlaması da oldukça zor görünüyor.

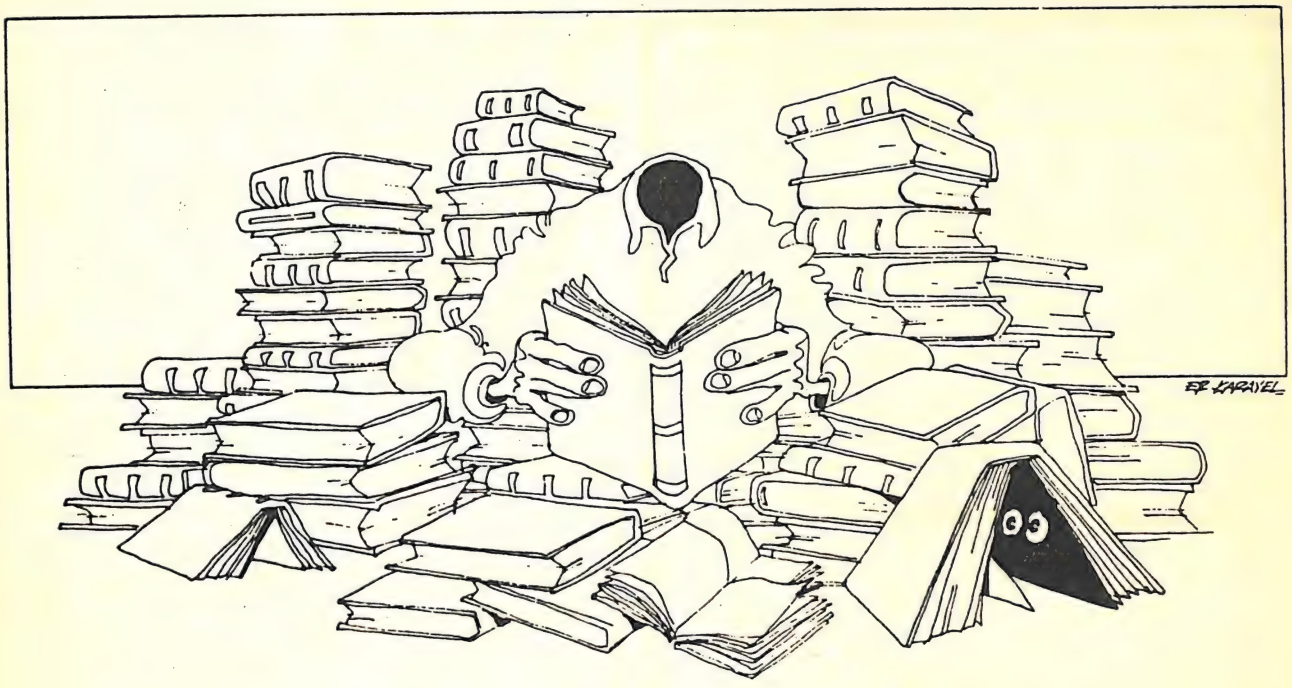

ERDOĞAN KARAYEL

KADİR DOĞRUER

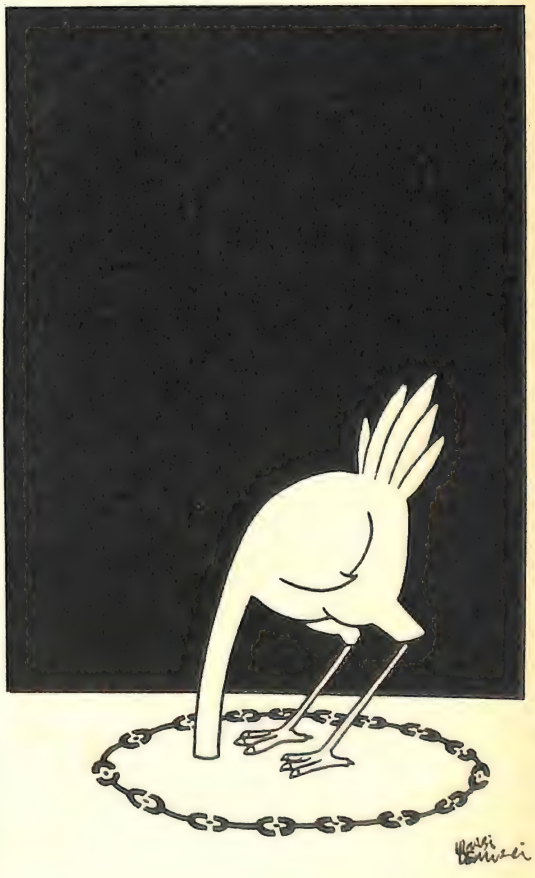

HİCABİ DEMİRCİ

ŞERİATÇI KATİLLER TARAFINDAN SIVAS MADIMAK OTELİ'NDE ÖLDÜRÜLMEKTEN SON ANDA KURTULAN SEVGİLİ AZİZ NESİN'İ FERRUH DOĞAN ABİMİZİN ÇİZGİLERİYLE ÖZLEMLE ANIYORUZ.

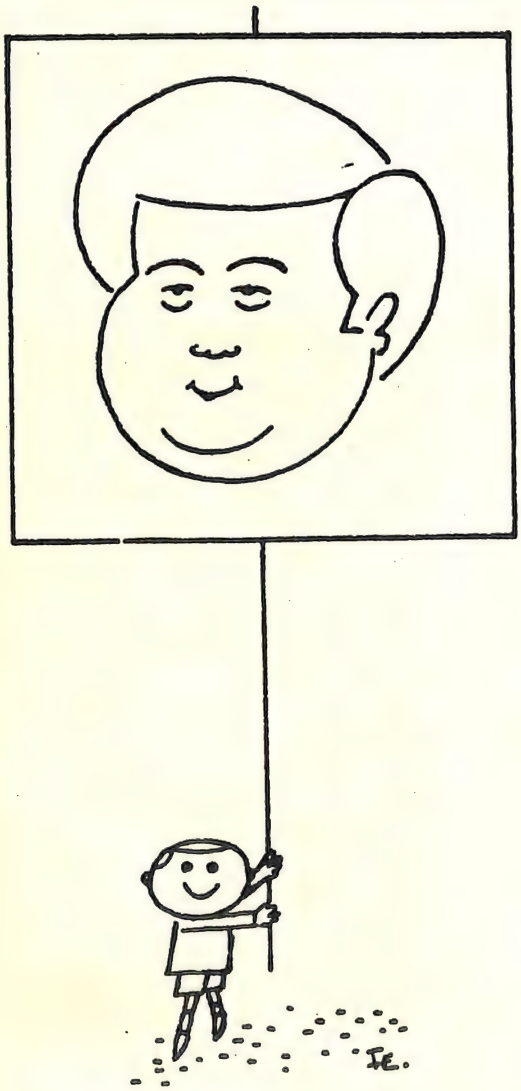

FERRUH DOĞAN

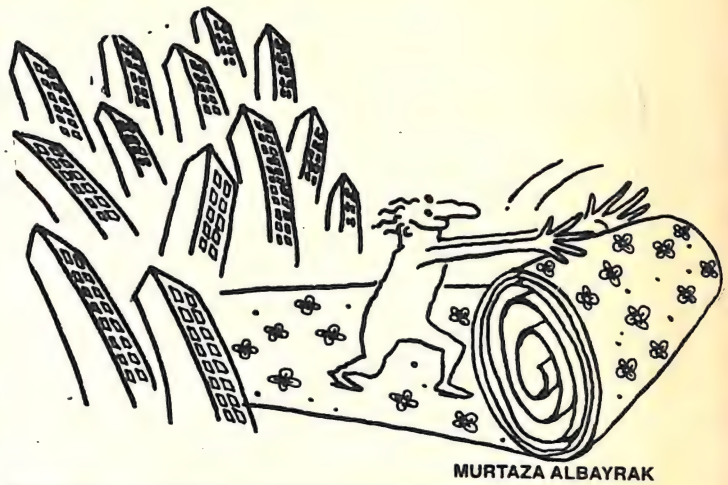

MURTAZA ALBAYRAK

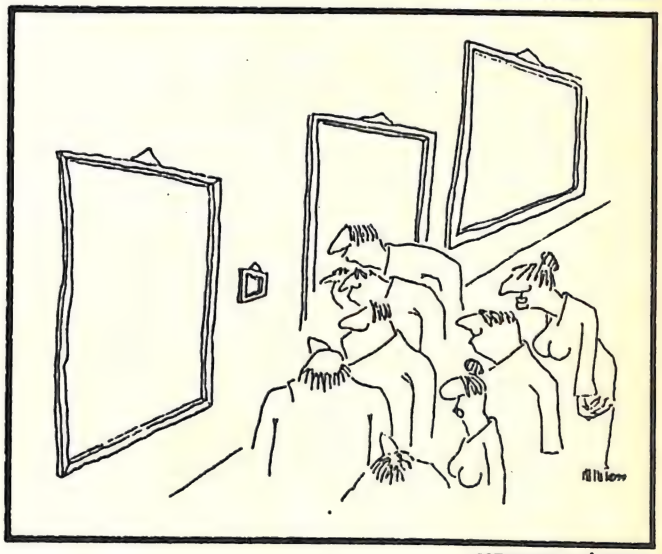

MEHMET ALİ EROL

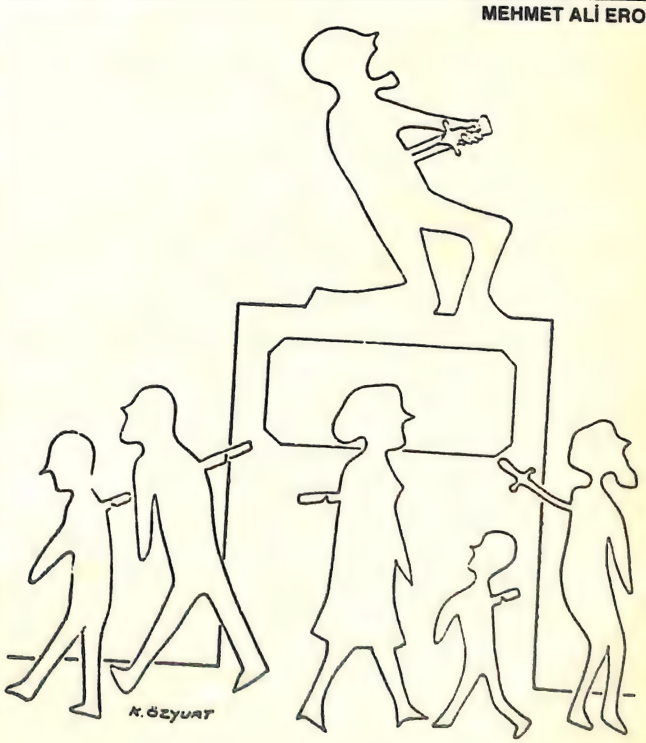

KEMAL ÖZYURT

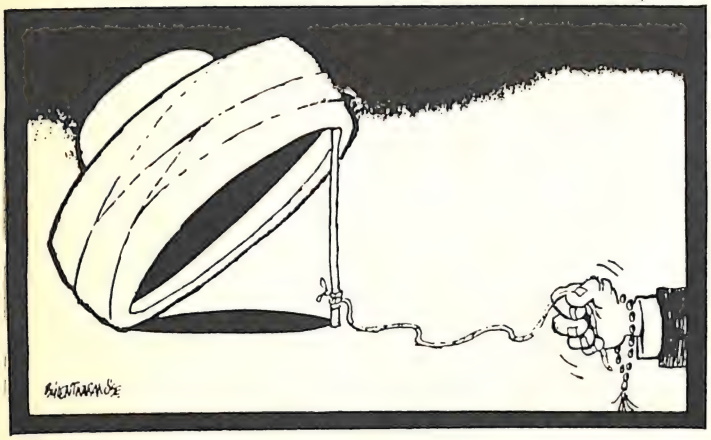

BÜLENT KARAKÖSE

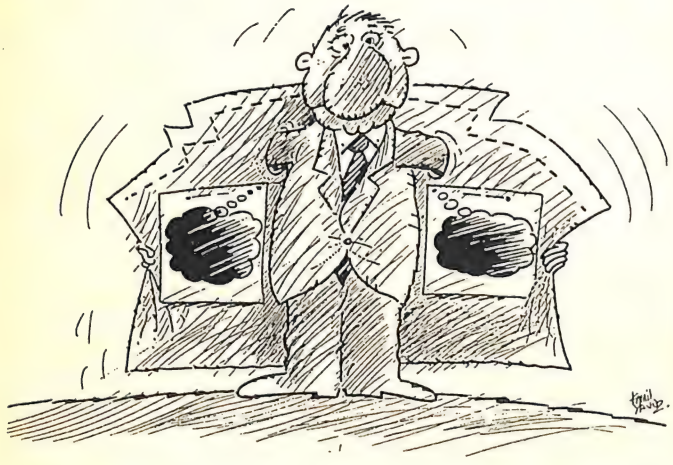

KÂMİL YAVUZ

HALİL USTAOĞLU

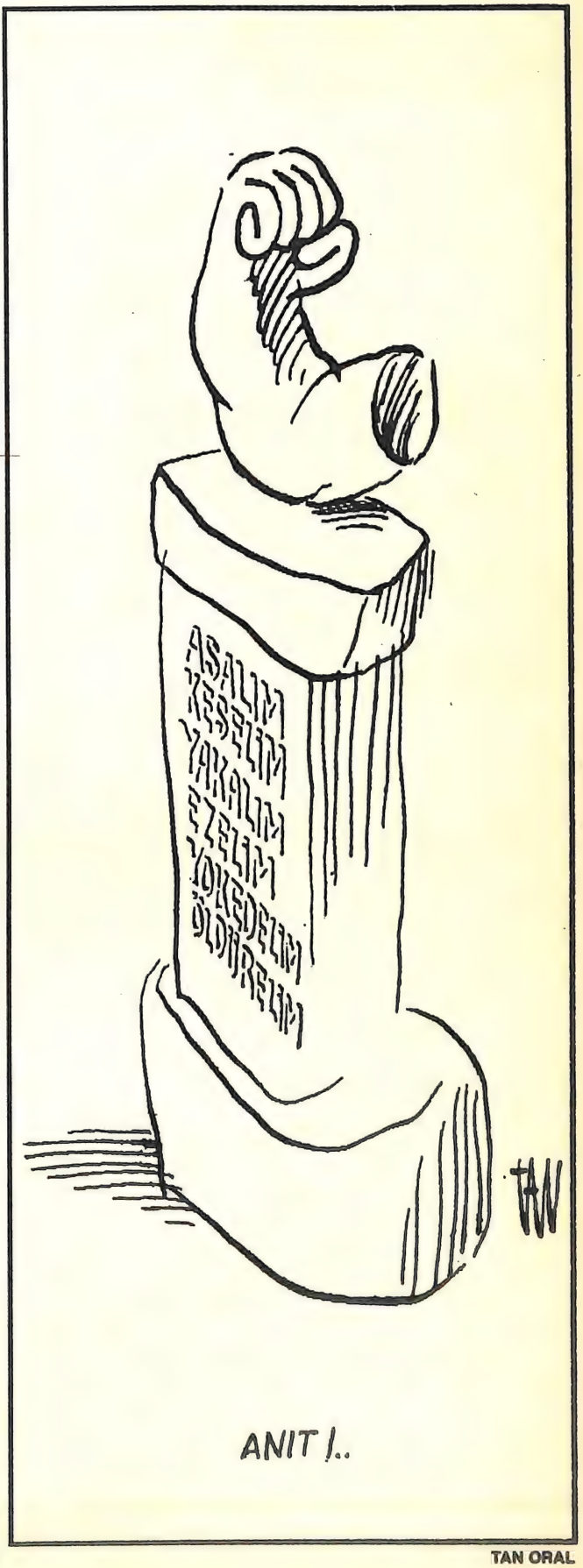

TAN ORAL

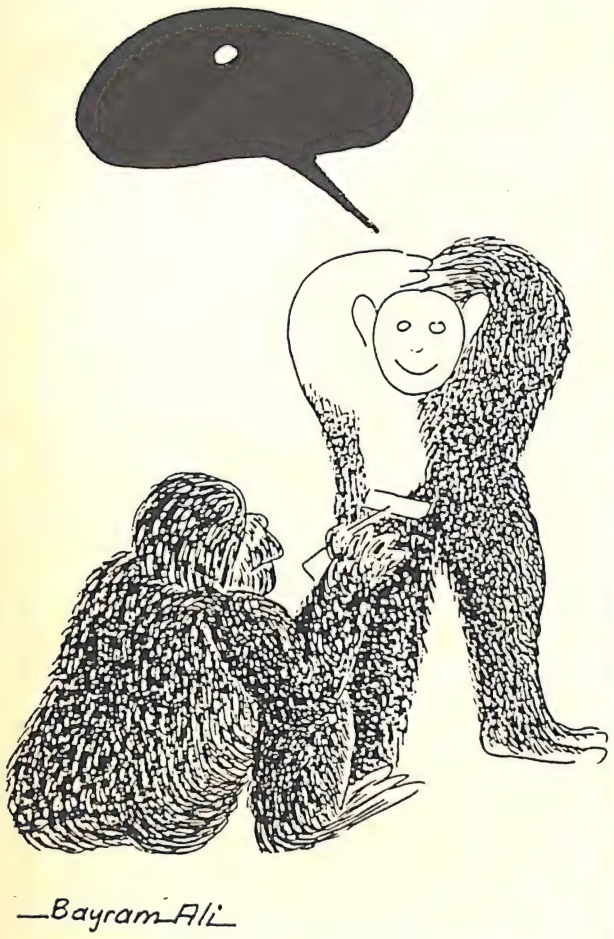

BAYRAM ALİ KARA

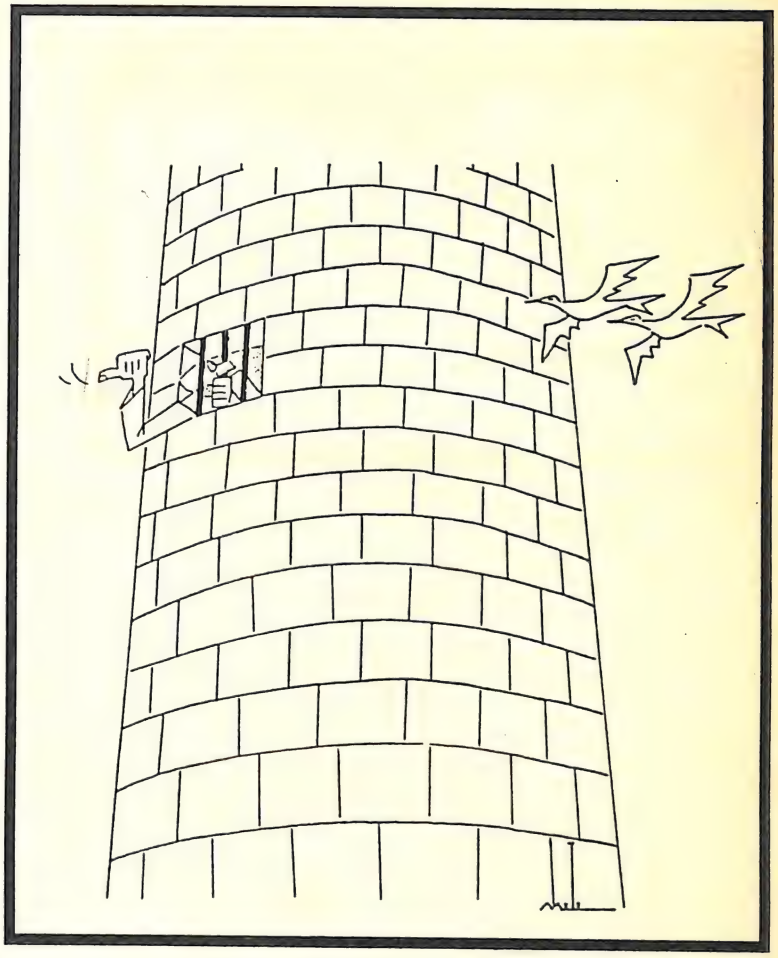

METE GÖKTÜRK

SERVET GÜREL

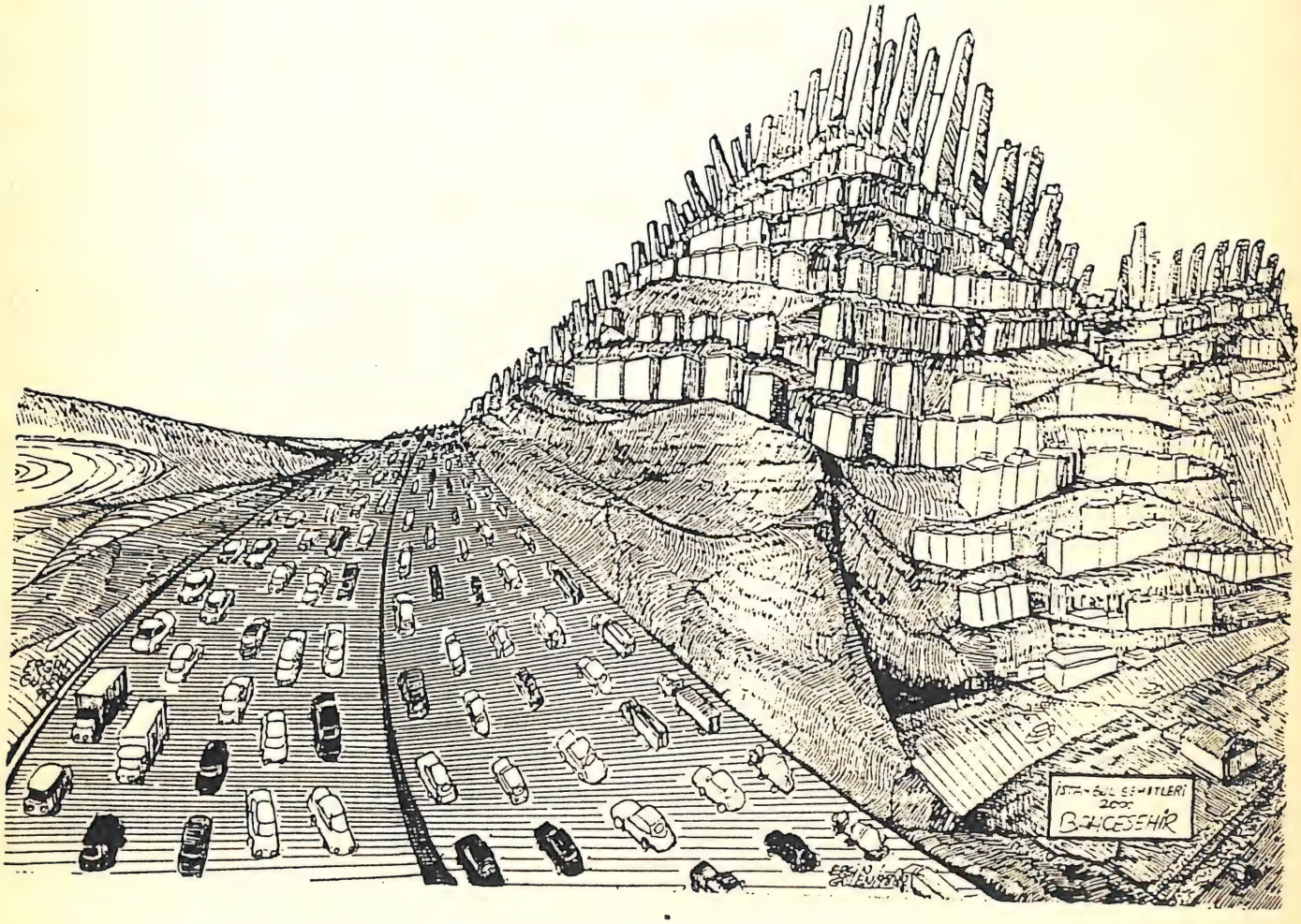

ERGİN GÜLEN

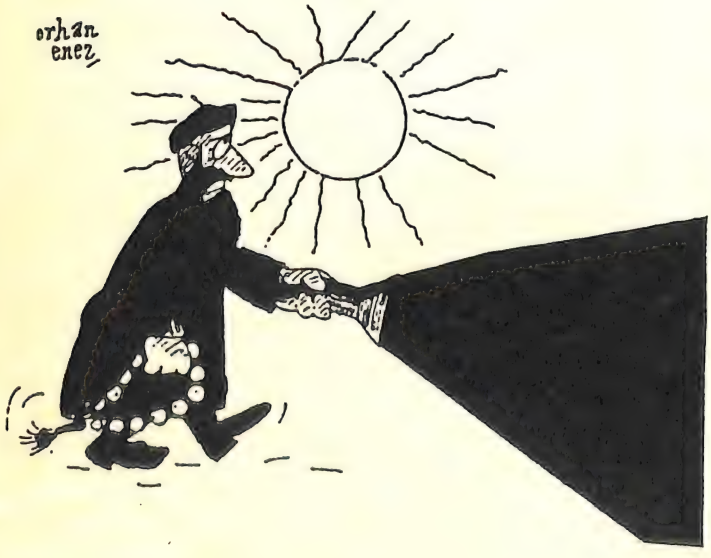

ORHAN ENEZ

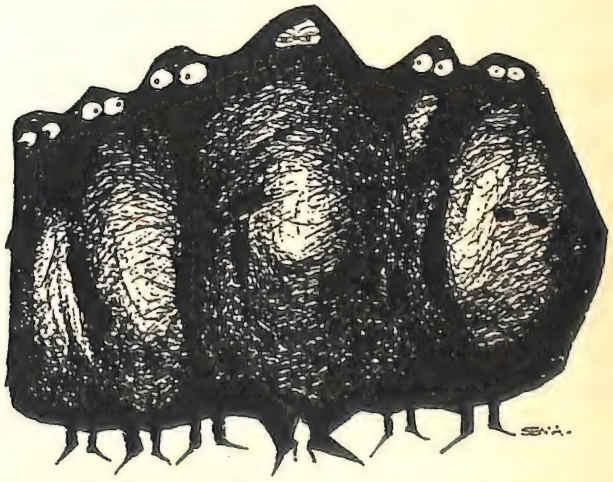

SEMA ÜNLÜER

KARİKATÜRKÜCÜ

Bülent Okutan

GEREKSİZ KORNALAR PERVASIZ ZURNALAR

Yıllarca ama yıllarca önceydi. Ülkemizde ata sporumuz öylesine gerilemişti ki, tüm kamuoyu ve basın bununla ilgileniyor, artış gösteren öğrenci olayları ve teröre kimse prim vermiyor, yediği ekmeğin bile yüz yirmi beş kuruştan iki buçuk liraya fırlaması beşinci planda kalıyordu. Olimpiyatlarda sırtı yerden kalkmayan güreşçilerimiz minderlerden adeta jilet yardımıyla kazınıp, başarısızlığa suçlular aranıyordu. İşte tam o günlerde meşin yuvarlak şimdi olduğu gibi tekrar ortaya çıktı da spora aşina olsun ya da olmasın tüm yurttaşlarımıza derin bir "ohh!" çektirdi.

Yine o yıllarda bildiğiniz gibi; medya müdya derdimiz yoktu. Basın: Cumhuriyet, Milliyet, Hürriyet, Tercüman gibi seçkin gazetelerimizden müteşekkildi. Üç kupona çarşaf, beş kupona kolye gibi promosyon da söz konusu olmadığından okuyucu ile yazar-çizerin arasına kimse giremezdi. Tam o günlerde Sovyetler Birliği ile İzmir Halkapınar'da yaptığımız futbol mücadelesini 1-0 kazanmış ve çok sevinmiştik. Zira o yıllardaki SSCB futbol takımı Avrupa'nın baş belası bir takımdı. Ertesi gün gazeteler bu futbol zaferini okuyucusuna geniş ve değişik manşetlerle duyurmuşlardır. Hiç unutmam, Tercüman arka sayfaya tam bir karış punto ile "Öpüldünüz" diye yazmıştı. En kısa ve net manşet buydu. Sevincimizin basındaki tezahürü bu olmalı diye düşündük. Ancak bir sonraki gün Milliyet'ten bir köşe yazarı maçı değişik bir açıdan analiz etmiş ve bu maçı kazanmanın çok abartıldığını, toplum sorunlarının üzerine çıkarıldığını filan yazmıştı. O arada da manşeti atan gazeteye gönül koyarak: "Şimdi onlara soruyorum, maazallah ya o maçı kaybetseydik nasıl bir manşet atacaktınız?" diye yazmıştı. Bu manşet savaşları epeyce sürmüştü, keyifle izlemiştik. Neyse bu seferki manşetler "Büyüksün Türkiye, Bern Zaferi, Türk Destanı" gibi net şeylerdi. Sorun yaratmadı.

Avrupa Konseyi parlamenterler asamblesinin aleyhimize karar aldığı bir dönemde, millî futbol takımımızın iyi bir sonuç alarak gurubunda lider olması ve Avrupa'ya ayak seslerini duyurması tabi ki sevindirici bir gelişme. Ancak sportif olayları da Haçlı Seferleri'ne dönüştürüp sokaklarda sağa sola ateş ederek adam öldürmek; halt etmenin ta kendisi...

Kutlamalarımıza isim de takalım "Millî Sevinç". Hayır, hayır olmaz böyle bir saçmalık. Kiminle maç yaptığımızı bile hatırlayamayan bir avuç kendini bilmez ile bir takım fanatiğin, sokaklara icazetle dökülerek insanlara kıymanın adı olsa olsa "ulusal spor terörü"dür. Zaten oldum olası üzülmesini de sevinmesini de ağlamasını da gülmesini de bilmeyiz. Lahmacunla viski içip dansözlerin memesine beş yüzlük takmayı eğlence sanır, millet meclisimizin tavanına çiğ köfte atmayı maharet sayarız.

Demokratik haklarımız verilmezse akşam kahveye gider sinirimizden tavla oynar; sebayidü gelince de zarın anası ile birlikte hakkımızı vermeyenlere yağlı bir kalay çekeriz. Futbolun ana vatanı İngiltere'de holiganlar kaşını boyarsa bir yüzümüzü boyar, onlar atlı polislere taş atarsa biz stadları yakarız. Hangi çılgın bize zincir vuracakmış ona da şaşarız...

Millî maçta sokaklara dökülenler hemen akabinde bu kez kurban bayramı münasebetiyle şehirlerarası yollara döküldü. Tatilin uzamasıyla birlikte yastık altındaki cukkalar tatil beldelerinde savruldu. Bu ikinci harekâta ben de katılma şerefine nail oldum. Akdeniz'e karşı buzlu rakı ve papaz eriği iyi gidiyor diye düşündüm. Yanılmamışım. Tüm dostlara tavsiyelerim olur.

Şehirlerarası yolda bin atlı akıncılar gördük, teknolojinin yenilikleri ile donanmış otomobilleriyle harikalar yaratıyorlardı. Benim gariban onların arasında at arabası gibi kaldığından pek sorunum yoktu. Ancak bayram bilançosu çoktu: 250'den fazla insan kaybı.

Avrupa'da seçkin ülkeler kategorisinde yer alabilmek için, çoğumuzun şoför ehliyetinin olması gerektiğini sanıyorum. İşte buradan yola çıkarak bazı otomobil firmalarının kampanyalar başlatarak satışlarını artırması biraz düşündürücü. Kampanya sloganı aynen şöyle: "Otomobil alana, ehliyet bedava". Tabii bunu duyan insanımız da boş durmuyor, değerlendiriyor. İhracatçı Şevket Bey'in eğlenceliği millî sanatçılarımızdan Sibel Goncagül bu haberi nereden duyduysa duymuş, kapatma gecelerinin birinde sevgilisine şöyle siten ediyordu: "Bak Şevketciğim, sen her ne kadar bana araba almamak için ehliyetsizliğimi bahane etsen de ben çaresini buldum. Kampanyaya katılıp hem ehliyet, hem de araba sahibi olucam, yarın erkenden anahtarlarımı istiyorum. Yoksa akşamları o şişka karınla evinde demli çay içmek durumunda kalabilirsin." Sonuçta Şevket kampanyaya, Sibel Goncagül de yeni otomobili ile ulusal trafik terörüne katıldılar tabiatıyla...

Bu terör başka terör, elinizde renkli bayraklar yok, silah sesi de duyulmuyor. Ancak verdiği haz ve heyecan bambaşka. Gazı kökleyip varyete yapıyorsunuz. Tüm bastıramadığınız duygularınızı ve maçoluğunuzu tekerleklere ve motora yansıtıyorsunuz. Çocuklarınıza babalarının nasıl maharetli bir rallici olduğunu gösteriyor, keyif alıyorsunuz. Veya olmadık bir çılgınlık peşindesiniz. Zaten psikiyatristlerin teşhisi yerinde; kadın sürücü görünce çılgına dönenler, evde karılarına da dayak atan hep bu cinsten yaratıklar...

Terlemeden kazandığınız paralarla aldığınız otomobiliniz sonuçta beş parçaya ayrılabilir. Olsun varsın, şu kendini birşey sanan kırmızı renkli Mazda'yı bir geçiyim de görsün bakalım Japon teknolojisi mi üstün yoksam Alaman teknolojisi mi? Yerim ulan ben o adamı...

Çevre kirliliği sadece pis su atıkları, kirli hava, çarpık kentleşme, filtresiz baca gazları ve ozon tabakasının delinmesi ile oluşmuyor. Hoşgörü yılı ilan edilen 1995'te gereksiz basılan kornalar, peşrevsiz çalınan zurnaların yanı sıra çağdaşlaşmanın verdiği değerleri uygarca kullanmamak da çevre kirliliğine neden oluyor. Bu zehirlenme diğerlerine pek benzemiyor ama ulusça sıkıntıyı yine biz çekiyoruz. Üzerine sarmısaklı yoğurt yemek bu zehirlenmenin ilacı değil. Zira bu kez de batı bozuluyor, ağzınız leş gibi kokuyor diye. İyisi mi biz panzehir olarak kafamızı ellerimizin arasına alıp iyice bir düşünelim. Çevre için de, yarın çok geç olabilir!..

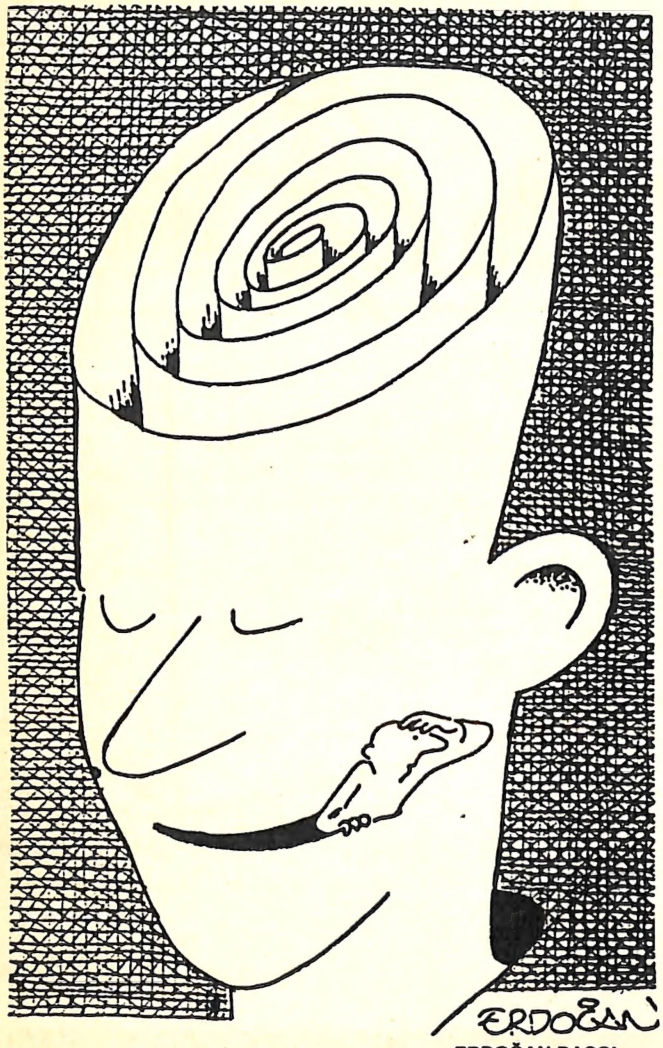

ERDOĞAN BAŞOL

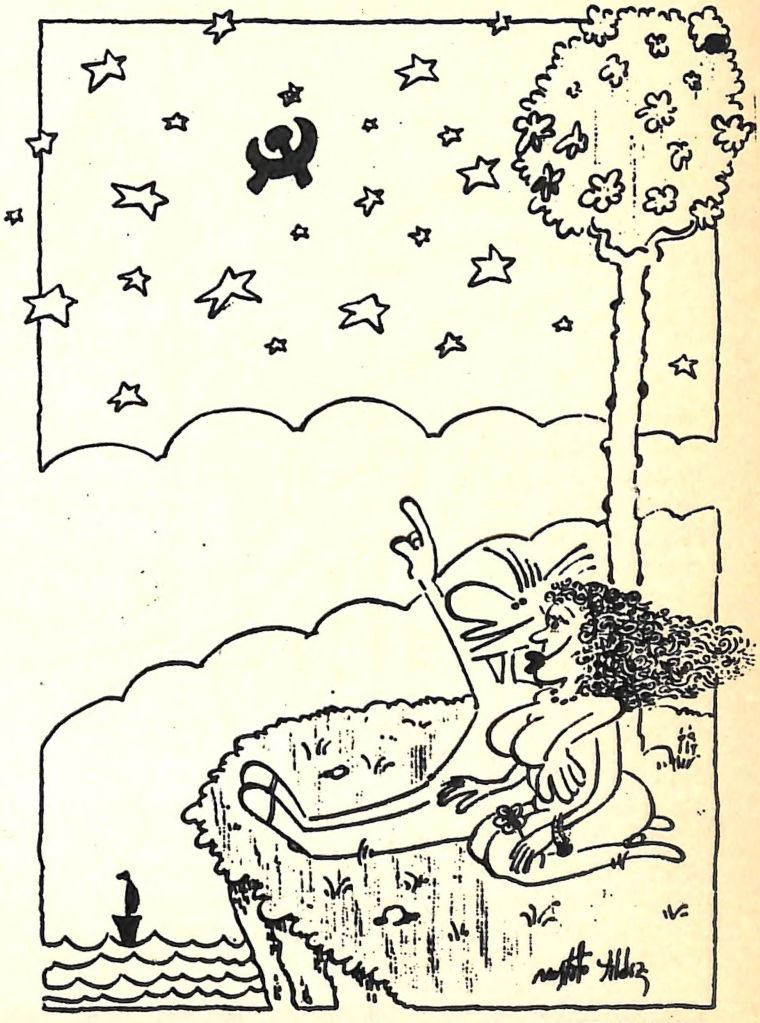

MUSTAFA YILDIZ

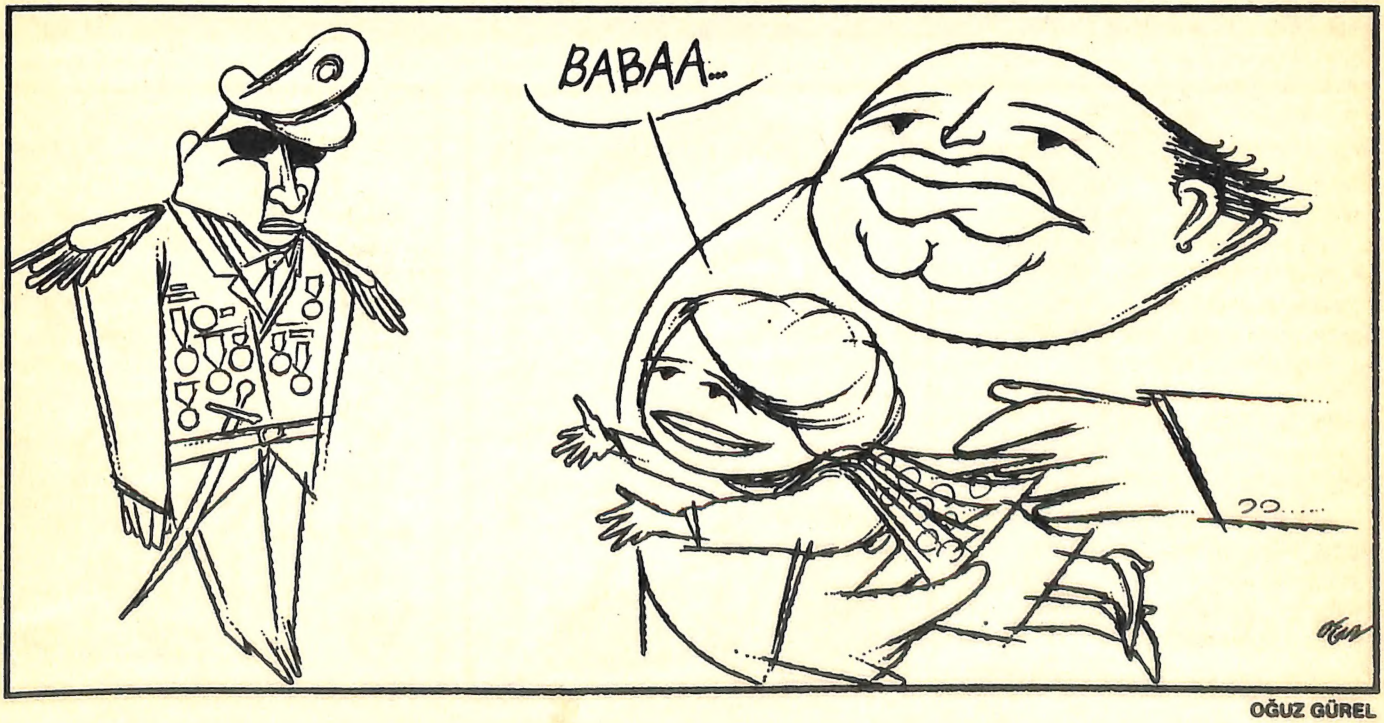

OĞUZ GÜREL

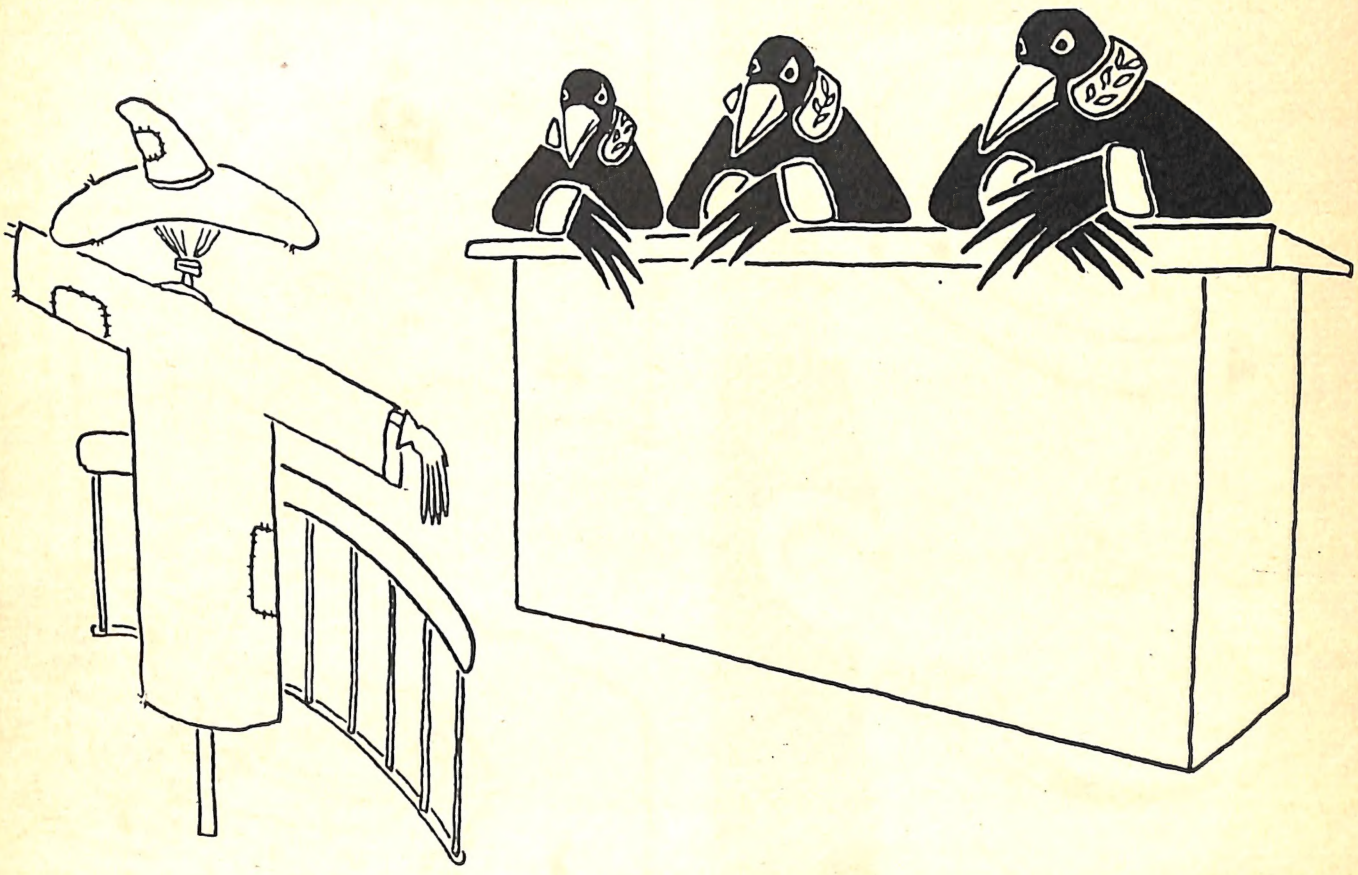

CEM KOÇ

CEVREMDEKİLER — GÜNGÖR KABAKCIOGLU

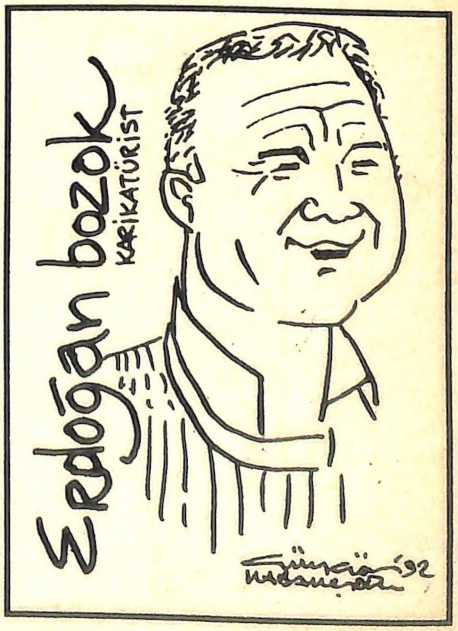

MUSTAFA EREMEKTAR (Mıstık) - UNUTMADIK

GAZETE KÂADINDAN YAPILAN MİNİ ELBİSELER MODA

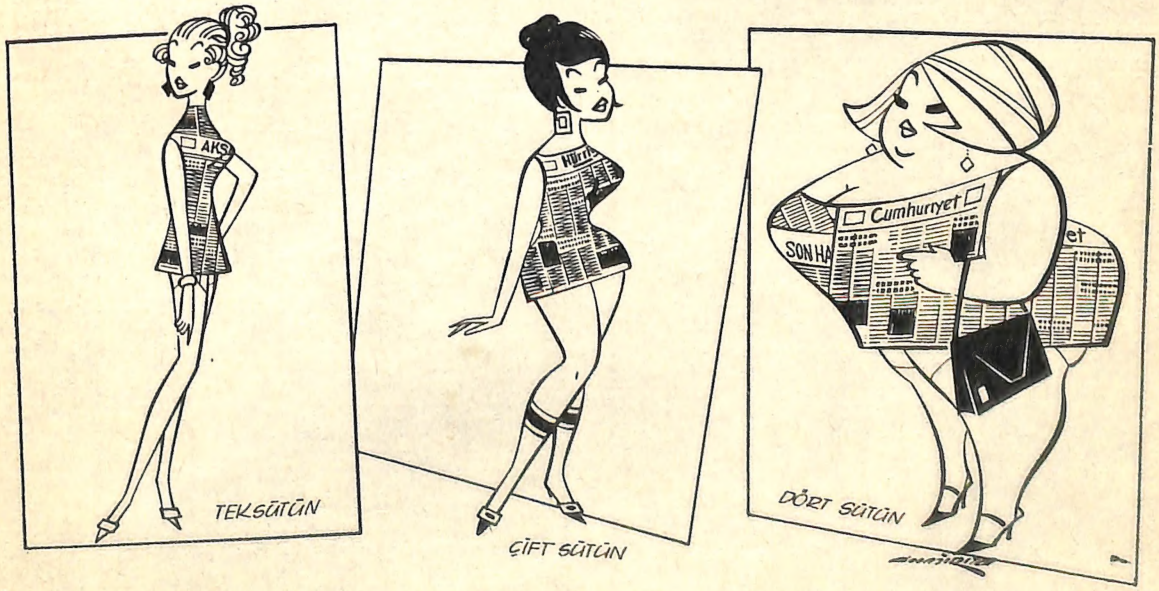

NECMİ RIZA AYÇA (Hoca) - UNUTMADIK

SEMİH POROY

İSMAİL GÜLGEÇ

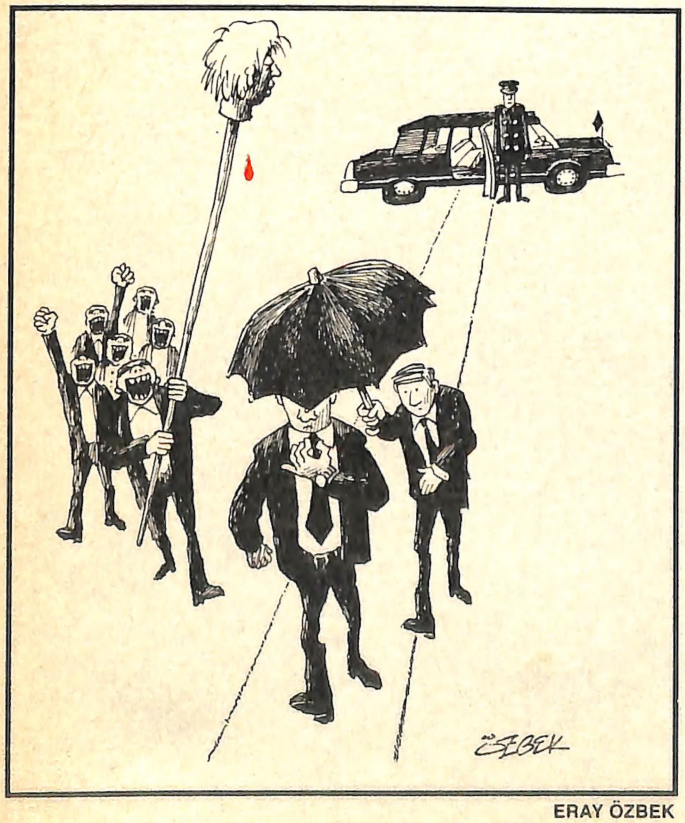

ERAY ÖZBEK

TONGUÇ YAŞAR